

ԱԶՏԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTÉRAIRE

1500 Լ.Ո. 76ԴԳ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 92 (21434) ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, 30 ՅՈՒՆԻՍ 2003 10 ԷԶ

ՉԵՉԵՆԻՈՅ ՄԵՋ ԽԱՓԱՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ

ՄՈՍԿՈՒՄ, 29 (ԱՅՓ). - Չեչենիոյ մայրաքաղաք Կրոզնի մէջ Կիրակի օր ոստիկան մը սպաննուած է եւ ուրիշ մը ծանրօրէն վիրատուած, երբ պինտակներ կրակ բացած են անոնց վրայ:

Չեչենիոյ ներքին գործոց նախարարութեան համաձայն, յարձակումը տեղի ունեցած է կառավարութեան կեդրոնատեղիին գլխաւոր մուտքէն շուրջ 300 մէթր հեռավորութեան: Նախարարութիւնը ըսած է նաեւ, թէ հարաւարեւմտեան Չեչենիոյ մէջ անցարգելի մը վրայ կրակ բացուած է եւ ոստիկան մը վիրատուած է:

Չեչենի անջատողական ըմբոստները անցնող ամիսներուն սահմանադրութեան շուրջ Մարտի հանրաքուէէն ետք, թափ տուած են իրենց յարձակումներուն: Հանրաքուէն Չեչենիան հաստատած էր իբրեւ Գաշնակցային Ռուսիոյ մէկ մասը եւ Մոսկուայի կողմէ փաստ նկատուած, թէ խաղաղութիւնը վերադառնալու ընթացքի մէջ է շրջանին մէջ:

ՅՈՒՆԻՍԻՅԱՆ ՈՒՅՍ ՏԵՍԱԿՅԵՅԱԻ ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻ ԵՒ ՊԱՆԵՍԻՆՅՅԻ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԼԵՏ

ԹՈՒՐԵՒՈՅ - ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ԲԱՅՄԱՆ ԳԾՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻ ԵՒ ՊԱՆԵՍԻՆՅՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԳՈՅԱՅԱԻ ՊԱՂԵՍԻՆԵԱՆ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՆԿՐԱՅՆ՝ ԶԻՆԱԴՈՒԼԻՆ

Ուայս եւ Ապպա

Այն պահուէն, երբ Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ճորճ Պուշի ազգային անվտանգութեան հարցերու խորհրդատու Քոնտոլիզա Ռայս հանդիպումներ կ'ունենար պաղեստինցի եւ իսրայէլացի ղեկավարներու հետ, ապահովութեան հարցերու գծով իսրայէլացի եւ պաղեստինցի պաշտօնատարներու միջեւ բանակցութիւններ կ'անարտօնէին, եւ համաձայնութիւն մը կը յայտարարուէր:

Պաղեստինցի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը, որ հանդիպում ունեցած էր իսրայէլացի պաշտօնակիցի մը հետ, ըսաւ, որ համաձայնութիւն գոյացած է եւ թէ իսրայէլեան ուժերը արդէն սկսած են հեռանալ Կազախ կարգ մը շրջաններէն: Պաշտօնատարը աւելցուց, որ իսրայէլեան ուժերը պիտի հեռանան յատկապէս Պէլլիմ Հանուէն, Պէլլիմ Լահիայէն եւ քանի մը այլ շրջաններէ: Ան աւելցուց, որ համաձայնութեան ծիրին մէջ կրնայ մտնել նաեւ Բեթղեհէմը, որ կ'իյնայ Այսրյորդանանի սահմաններուն մէջ:

Համաձայնութեան լոյսին տակ, Կազախի գլխաւոր ճամբան՝ հիւսիսէն հարաւ պիտի բացուի եւ ղէպի Եգիպտոս սահմանային անցքին վրայ ղեկավարութիւններ պիտի չորոտին պաղեստինցիներուն: 35 տարեկանէն վար եղող այդ մարդոց արտօնութիւն պիտի տրուի Կազախի դուրս գալու, ինչպէս նաեւ աւելի մեծ թիւով պաղեստինցիներու արտօնութիւն պիտի տրուի իսրայէլ մտնելու եւ աշխատելու: Այս միջոցառումներուն դիմաց, պաղեստինեան ապահովութեան գործակալութիւնները յաւելեալ ճիգով պէտք է արգելին ծայրայեղականներու յարձակումները իսրայէլի ղէմ:

ՈՒՅՍԻ ԸՆԿՐԱՊՈՒՄՆԵՐԸ ՊԱՂԵՍԻՆՅՅԻ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐՆԵՐՈՒ ԼԵՏ

Քոնտոլիզա Ռայս շարաքովերջին հանդիպումներ ունեցաւ պաղեստինցի եւ իսրայէլացի պաշտօնատարներու հետ՝ գործադրութեան ղեկու համար խաղաղութեան ճամբու քարտէսը:

Շարաք օր, Ռայս Երիթրով մէջ հանդիպում ունեցաւ պաղեստինցի վարչապետ Մահմուտ Ապպաի հետ: Ռայս Ուաշինգթոն հրաւիրեց Ապպա, յայտնեց պաղեստինցի պաշտօնատար մը: Ան ըսաւ, որ Ռայս Ապպա չհրաւիրած է հանդիպում ունենալու համար Պուշի հետ:

Շար.ը՝ Էջ 10

ԹՈՒՐԵՒՈՅ ԿԱՐԶԱՊԵՏ ԷՐՏՈՂԱՆ ԿԸ ԿՐԿՆԵ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ՅԱՆԿԵՐԳԸ

Թուրքիոյ վարչապետ Ռեճեփ Էրտողան Ուրբաթ, 27 Յունիսին այցելեց Կարս: Թրքական մամուլը անցնող շաբթուան ընթացքին բազմիցս նշած է, թէ Էրտողան Կարսի մէջ պիտի անդրադառնայ Հայաստան - Թուրքիա սահմանի բացման հարցին:

Հակառակ ակնկալութիւններուն, Էրտողան իր խօսքին մէջ (որ սփռուեցաւ թրքական պետական կայանէն) չանդրադարձաւ սահմանի բացման հարցին, այլեւ կրկնեց Հայաստանի հետ յարաբերութիւններու հաստատման թրքական միեւնոյն յանկերգը: Էրտողան շեշտեց, թէ յարաբերութիւններու հաստատման համար Հայաստան եւ սփիւռքահայութիւնը պէտք է հրաժարին Հայկական Յեղասպանութեան միջազային ճանաչման պահանջատիրութենէն:

Նշելով, որ «Թուրքիա համաձայն է Հայաստանի հետ յարաբերութիւններու հաստատման ուղղութեամբ քայլեր առնելու», Էրտողան ըսաւ. «Մեր դիմացիններն այս անգամ պէտք է մտածեն, սակայն անոնք պատմական իրադարձութիւնները այլափոխուած ձեւով ներկայացնելով Եւրոպայի, Ամերիկայի մէջ կը փորձեն «կէտ շահիլ»: Այսպիսի մտեցում ունեցողներուն հետ ինչպէս համաձայնութեան պիտի հասնինք: Թոյլ տանք, որ այս հարցը լուծեն պատմաբանները, իսկ մենք պրաղիք քաղաքականութեամբ եւ ներկայ ժամանակաշրջանը վերածենք իսրայէլութեան, բարեկամութեան դարաշրջանի: Մենք այս ուղղութեամբ պէտք է աշխատինք»:

ԻՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԸՆԹԱՅԵՒՆ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԶԱՐԵԱՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ ՔՆՆԱՐԿԱԾ Է ՏԵՉԻՈՅՆ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ԱՌՆՉՈՒՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

Հայաստանի նախագահ Ռոբերթ Քոչարեան, որ երկօրեայ պաշտօնական այցելութեան մը համար Ուրբաթ, 28 Յունիսին մեկնած էր Վրաստան եւ նոյն օրը հանդիպում ունեցած էր Վրաստանի նախագահ Էտուարտ Շեւարտաձէի հետ, Շարաք օր հանդիպում ունեցաւ Վրաստանի պետական նախարար (վարչապետ) Արթուր Զորայեանի հետ:

Նախագահ Քոչարեան նաեւ հանդիպում ունեցաւ Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Նիո Պուրճանատձէի հետ: Հանդիպումէն ետք Պուրճանատձէ յայտարարեց, թէ քննարկուած են ընտրական համակարգի վերաբերող հարցեր, նկատի ունենալով, որ թէ՛ Վրաստան եւ թէ՛ Հայաստան կը գտնուին ժողովրդավարացման ճամբու առաջին հանգրուաններուն վրայ, եւ իրաքանչիւր պետութիւն կրնայ օգտուիլ միւսին փորձառութենէն:

Նախագահ Քոչարեան յայտնեց, որ քննարկուած են նաեւ ընկերային հարցեր: «Քննարկուեցան Վրաստանի հայ համայնքին առնչուող խնդիրներ՝ վարձարաններու, դասագիրքերու, մշակութային կեդրոններու իրավիճակը: Անդրադարձանք այս տեսակի խնդիրներու լուծման հեռանկարներուն», ընդգծեց նախագահ Քոչարեան:

Պուրճանատձէ նաեւ դիտել տուաւ, որ նախագահ Քոչարեան խոստացած է օժանդակ

Հ. Յ. Դ. ԲԻՐՈՅԻ ԿՈՉ ԿՈՒՂՂԵ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԹՐՔԱԿԱՆ ԽԱՐԴԱՒԱՆՔՆԵՐԸ

Հ. Յ. Դ. Բիրոյի Քաղաքական Հարցերու Կեդրոնական գրասենեակը երեկ՝ 29 Յունիս 2003ին հրապարակեց հետեւեալ մամուլի հաղորդագրութիւնը.

Վերջին շաբթիներին, Թուրքիայի իշխանութիւնները իրենց դիւանագիտական քայլերով եւ քարոզչութեան միջոցներով փորձում են ստեղծել թիւր տպաւորութիւն, իբրեւ թէ իրենք նախաձեռնել են հայ ժողովրդի եւ Հայաստանի հետ յարաբերութիւններին բնականոնացում, ընդհուպ մինչեւ Հայաստանի հետ ցամաքային սահմանի բացում:

Միաժամանակ, Թուրքիայի իշխանութիւնները, իրենց յայտարարութիւններում ոչ միայն շարունակում են ուրանալ Հայոց Յեղասպանութեան իրողութիւնը եւ 20րդ դարի առաջին ցեղասպանութեան պետականօրէն ծրագրման եւ գործադրման մէջ իրենց պատասխանատուութիւնը, այլեւ՝ նոր թափ հարգողովակ հակահայ քաղաքականութեանը, Հայոց Յեղասպանութեան ուրացման դաստիարակութիւնը ընդգրկել են իրենց երկրի դպրոցական կրթական ծրագրում, մէկ անգամ եւս փաստելով իրենց իրական նպատակներին բնոյթը:

Թուրքիայի իշխանութիւնները կեղծ բարեացակամութիւնը Յունիսի 27ին արդէն դրսեւորեց իր էութիւնը, երբ կարծում Թուրքիայի վարչապետ Էրտողանը յայտարարեց, թէ իր կառավարութիւնը Հայաստանի հետ յարաբերութիւններին բարելաման կողմնակից է, պայմանով, որ Հայաստանն ու հայութիւնը հրաժարուեն Հայոց Յեղասպանութեան միջազգային ճանաչման հետապնդումից:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը բազմիցս յայտարարել է, որ կողմ է Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ բնականոն յարաբերութիւններին հաստատմանը, ինչը սակայն կորոշ է իրականանալ միայն պատմական ճշմարտութիւնը ընդունելու դէպքում: Հայ - Թուրքական որեւէ երկխօսութիւն կ'արդիւնաւորուի միայն այն ժամանակ, երբ Թուրքիայի կողմից ճանաչուի Հայոց Յեղասպանութեան փաստը, որը սակարկութեան առարկայ է: Հայաստան - Թուրքիա կամ հայ - Թուրքական որեւէ երկխօսութիւն հեռանկար չունի այնքան ժամանակ, որքան Թուրքիան շարունակում է Արցախի հարցով իր կողմնակալ դիրքորոշումը եւ չի վերացրել Հայաստանի Հանրապետութեան նկատմամբ չըջվափակումը:

Ընդունելով հանդերձ երկու գերիշխան երկրներին միջեւ առողջ երկխօսութեան անհրաժեշտութիւնը, այդուամենայնիւ, չի կարելի Հայկական Յեղասպանութեան փաստի ճանաչման եւ Թուրքիայի պատասխանատուութեան հաստատագրման խնդիրը անջատել Հայաստան - Թուրքիա յարաբերութիւններին ոլորտից: Հետեւաբար, այդ խնդրին անխուսափելիօրէն Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան մաս է կազմում:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը նաեւ համոզուած է, որ անցնող շաբթիներին իրենց դիւանագիտական եւ քարոզչական քայլերով ու իբր «հայնպաստ» դիմաշրջման տպաւորութիւն տարածելով՝ Թուրքիան իշխանութիւնները նպատակ են հետապնդում Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներին եւ Եւրամիութեան առաջ իրենց «բարի կամք»ի պատրաստակամութեան պատրանք ստեղծել: Հայկական կազմակերպութիւններն ու կառույցները պարտաւոր են զգուշանալ Թուրքիայի հայ թակարդի մէջ ընկնելուց: Թուրքական այս խարդաւանքներին հայկական կողմը վստահաբար պատասխանելու է Հայաստանի եւ հայութեան շահերը չվտանգելու զգոս, հետեւողական եւ մինչ այժմ որդեգրուած սկզբունքներին հաւատարիմ գործելու վճռականութեանը համապատասխան քայլերով:

BUSAN FOOTWEAR INDUSTRY PROMOTION CENTER
KOREA FOOTWEAR INTERNATIONAL

KOREA FOOTWEAR
June 30 th, 2003
19:00-21:00

On the occasion of the visit of the Korean delegation led by the Vice Mayor of Busan City Govt. and the CEO of BFIP Center, Korea Footwear International has the pleasure to invite interested traders & parties to examine first hand Korean samples and conduct one on one negotiations.

Over 500 samples will be on display

ՔՈՐԵԱԿԻ հետ առեւտրական գործառնութիւն ունեցող բոլոր հայ վաճառականները հրաւիրուած են մարզական կօշիկներու ներկայացման եւ ցուցադրութեան հանդիպումի մը:

Ճամար - Ս. Յոփսիսիմեանց վարժարանի դիմաց, KMCI կեդրոնին մէջ:

For further information contact Korea Merchandise Center Int. (KMCI), Fanar-Main Road next to Justice Palace, Tel: 03 - 506 400 / 348 220 / 595 975
E-mail: kfi@sodetel.net.lb, kmci@arzo.com

ԱՐԶՆԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՎՐԱՅ Է ԸՆԿՐԱՍՏԱՆԵՆ ՆՈՐ ԸՄԱՍ

ARZNI

NATURAL MINERAL SPRING WATER

«ԱՐԶՆԻ» ԲՆԱԿԱՆ ԿԱԶՈՎ ԸՆԿՐԱՍՏԱՆԵՆ ԶՈՒՐԸ

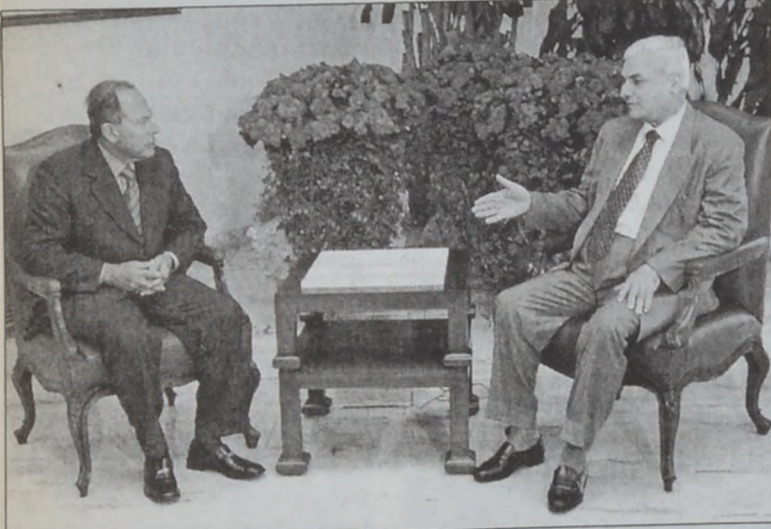
CHLORID-HYDROCARBONATE SODIUM SILICATE MINERAL WATER

«ԱՐԶՆԻ» Ձեր առողջութեան համար ուղղակի աղբիւրն է հանրային ջուրը: Դրական ազդեցութիւն ունի ստամոքսային համակարգին վրայ: Թելադրելի է ստամոքսի բորբոքումը, աղիքային հիւանդութիւնները, լեարդի, փայծաղի եւ ստամոքսային այլ հարցեր տառապողներուն:

Sole Agent in Middle East
SAHALCO, Beirut-Lebanon
Tel.: 03/201957
03/201967
Tel./Fax: 04/712409
www.arzni.am

ԽՆԿՅԵՔ «ԱՐԶՆԻ» Ձեր ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՍՏՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԿՐԹԱՎՈՐՆԵՐ ՊԱՍՏԻ ԱՅՅԵԼՈՒՆԵՐԸ ԱՐԾԱՐԾԵՑԻՆ ՏԱՐԲԵՐ ՀԱՐՑԵՐ

Լահուտ եւ Խալիլ

Նախագահ զոր- էմիր Լահուտ երէկ Պապատայի մէջ ընդունեց պետական եւ այլ բազմաթիւ անձնակազմները: Նախագահը ընդունեց Լահուտի քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական հարցեր, ինչպէս նաեւ շրջանային իրադրութիւնները: Վերջին գարգացումներուն լոյսին տակ:

Նախագահ Լահուտ ընդունեց արտաքին յարաբերութիւններու երեսփոխանական յանձնախումբի նախագահ Երեսփոխան Ալի Նալիլը, որուն հետ քննարկեց յանձնախումբին որդեգրած կեցուածքները շրջանային իրադրութիւններուն նկատմամբ:

Նախագահ Լահուտի խնդրեց, որ կառավարութիւնը շուտով կատարէ արտաքին գործոց նախարարութեան դիւանագիտական նշանակումները, վերջապէս համարուող երկիրներուն մէջ լիբանանեան դեսպանատուներուն մէջ դեսպաններու բացակայութեան երեւոյթին:

Նախագահ Լահուտի կատարած պաշտօնական այցելութիւնները, շեշտելով, որ անոնք կը նպաստեն ճիշդ եւ յստակ ձեւով արտաքին յարաբերութիւններու կայունութեան, որոնք արտաքին գործընթացներուն գծով, ինչպէս նաեւ կը բաժնակցեն զօրակցութիւնը արտերկրի լիբանանցիներուն նկատմամբ:

Նախագահ Լահուտ նամակ մը ստացաւ Մալուրիի նախագահէն, ձեռնարկ Լիբանանի մէջ Մալուրիի դեսպան Անթուան Աբելիին:

Նախագահ Լահուտի նախագահը կը զրուատէ տարուող բոլոր ջանքերը Լիբանանի միջազգային կարեւոր դիրքը ամրապնդելու աշխատանքներուն մէջ, ինչպէս նաեւ անոր տնտեսութեան բարգաւաճման մէջ: Ան յուս կայտնեց, որ Լիբանան - Մալուրի երկկողմանի յարաբերութիւնները կ'ամրապնդուին:

Նախագահ Լահուտի այցելեց նաեւ երեսփոխան Ղազի Չալիլին, որ ներկայացուց Պեքալի բարգաւաճման կարիքները:

Նախագահական պալատի հիւրերէն եղան նաեւ Պասա կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարի օգնական, նախկին երեսփոխան Նազիհ Պալատին, ինչպէս նաեւ նախկին երեսփոխան Հիւսէյն Եթիմ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր Ապահովութեան սպասարկութեան ընդհանուր տնօրէնութիւնը կը յայտարարէ, որ 1 Յունիս 2003էն սկսեալ պիտի ձեռնարկէ երեք տարուան ի գորու եւ նորոգութեան ենթակայ կեցութեան արտօնագիրներու՝ հետեւեալ պարագաներուն.

- Ա. Արաբական կամ այլ հպատակութիւն ունեցողի, որուն մայրը պէտք է լիբանանահպատակ ըլլայ: Ենթակա կրնայ անջափահաս կամ չափահաս ըլլալ:
- Բ. Լիբանանցիի հետ ամուսնացած կնոջ, պայմանաւ որ չաշխատիր:
- Գ. Արաբական կամ այլ հպատակութիւն ունեցող Լիբանան ծնած անջափահասի մը կամ չափահասի մը, պայմանաւ որ ենթակա կուսանի:
- Դ. Լիբանանեան ծագում ունեցող ենթակայի մը, որ արաբական կամ այլ հպատակութիւն ունի:
- Ե. Բոլոր այն օտար դիւանագետներուն, որոնք նախապէս պաշտօնավարած են Լիբանանի մէջ եւ կը փափաքին իրենց հանգստեան տարիները Լիբանան ապրիլ:
- Զ. Պաղեստինցի գաղթականներուն պարագային կիրարկուող օրէնքները կը մնան անփոփոխելի:

Հ.Բ.Բ.Մ. - ՏԵՄԻՐԸԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆ

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐ

Հ. Բ. Բ. Միութեան Ե. եւ Ա. Տեմիրձեան Կեդրոնի 2003ի ամառային ձամբարի միւթն է՝ «Տարուան Չորս եղանակները»:

3,5էն 13 տարեկան պատանիներ պիտի բաժնուին չորս դասարաններու՝ ԳԱՐՈՒՆ, ԱՅՈՒՆ, ԱՍԱՌ եւ ՉՍԵՆ:

Փորձառու եւ պատրաստուած դասատուներու եւ սովորողներու հոգով հարկերը պատանիներուն պիտի անցնուին հայերէն լեզու, պատմութիւն եւ կրօնը, հայկական պար, մշակութային գիտելիքներ, ձեռնարկային արտադրութիւն, մարզական (պասքեպոլ, ֆուսբոլ, թմին, փինկ փոնկ, taek won do, aikido, yoga, aerobics, jazz it up dance), international arts, mind challenge, ձաշերու պատրաստութիւն, թատրոն եւ պտոյտներ:

Ձամբարը պիտի սկսի Երկուշաբթի, 7 Յուլիս 2003ին, տեւելու համար մինչեւ Ուրբաթ, 29 Օգոստոս 2003:

Փոխարկութիւնը պապահովուած է: Մէկ տեւելի գաւակ ունեցողներուն համար յատուկ սակ:

Յաւելեալ մանրամասնութեան համար սիրով կը հրաւիրենք ձեզ մեր կայ գտնուելու հանդիպումի մը (open house), որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 4 Յուլիս 2003, կէսօրէ ետք ժամը 4:30էն 7:00, Հ. Բ. Բ. Միութեան Տեմիրձեան Կեդրոնի մը:

Արձանագրութեան համար դիմել Տեմիրձեան Կեդրոն՝ հեռ. 04-522842/3 եւ 04-418912:

ԻՍԱՄ ՖԱՐԵՍ ՄՏԱՇՈՂՆԵՐԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆԵՐՈՎ

Փոխ վարչապետ Իսամ Ֆարէս շարժապետներին կատարած իր յայտարարութիւններուն մէջ յայտնեց, թէ ցաւալի է, որ տակաւին կառավարութիւնը «փշոտ» հարցերուն կամ թղթածրարներուն հետ կը վարուի այնպէս, ինչպէս իսուաբոյժ փորձելով զանոնք հանդարտեցնել «թմրեցուցիչ դեղահատերով», փոխանակ զանոնք վերջնականապէս լուծելու:

Նորոգել անբաղձալի կացութիւններու: Ֆարէս ընդգծեց, որ լիբանանցի ժողովուրդը կ'ապրի կատարելապէս կառավարութիւնը եւ կը փափաքի բարեփոխութեան եւ թարգմանի բոլոր վերաբերումներն ու աշխատանքները, որովհետեւ օրըստօրէ աւելի եւս կը կորսնցնէ պետութեան հանդէպ իր վստահութիւնը:

Ֆարէս կողմնակից խօսքերը գործի վերածելու, տրուած խոստումները գործադրելու, որովհետեւ նշանաբանները իրենց իմաստը կը կորսնցնեն եթէ մնան խօսքի սահմանին մէջ: Ֆարէս ընդունեց նաեւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ հիւսիսի ժողովրդային պատուիրակութիւններ, որոնց հետ քննարկեց Աքքարի կարիքները:

ՆԱԽԱՐԱՐ ԽԱԼԻԼ ԿԸ ՇԵՇՏԷ, ԹԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԻՆ ՄԷՋ ՄԹՆՈՂՈՐՏԸ ԴՐԱԿԱՆ Է

Երկրագործութեան նախարար Ալի Հասան Նալիլ շարժապետներին կատարած իր յայտարարութիւններուն մէջ շեշտեց, որ կառավարութեան կազմին մէջ մթնոլորտը դրական է եւ նկատել տուաւ, որ նախագահական ընտրութիւններու պայքարը, որուն համար տակաւին շատ ժամանակ կայ, փակուած է:

Նալիլ աւելցուց, որ կառավարութեան գումարած վերջին երկու ժողովները ապացուցեցին, թէ բոլոր աշխատանքները կ'ընթանան կանոնաւոր դրութեամբ եւ վերահաստատեց խորհրդարանի նախագահ Նեպիհ Պըրրիի խօսքը, թէ կառավարութիւնը թափ տուած է իր աշխատանքներուն:

Նալիլ անհրաժեշտ նկատեց «փշոտ» բոլոր թղթածրարները քննարկել, փոխանակելով կարծիքներ եւ հետեւ մնալով պատնէշներու ետեւ պահուած կեցուածքներէ: Ան աւելցուց, որ երբ կառավարութիւնը վերջ տուաւ քաղաքական ճակատներ ստեղծելու դրութեան՝ յաջողեցաւ ամենայն զիտակցութեամբ, պատասխանատուութեամբ եւ առարկայականօրէն քննարկել տարբեր թղթածրարներ:

ԺՈՐԺ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՎ ՍՕՍԷ ԽՏԸՃԵԱՆ
Ամուսնացեալք
28 Յունիս 2003
Ուրբաթ

ՏԵՐ ԵՎ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
ՍԵՂԱ ԶԱՐԲԵՆԵԱՆ
ԲԱՍՏԱՐՈՒՄ
ՍԱՐԻՆ
Կիրակի, 29 Յունիս 2003

ՇԱՆՈՒ ՏՈՒՆ
Սյունաթի մէջ, 3 սենեակ, խոհանոց, բազմաբան, բալնա քաղցր: Գին՝ 25,000 \$: Հեռ. 03-657177 եւ 08-620722:

Orient plus
Touch New Worlds
Farna
\$319
8 days - Direct Charter Flight Every Tuesday starting from 8 July
Other Destinations Boat Trip to Cyprus 3 Days Cyprus & Greece \$190 \$425
BOOK THIS WEEK AND GET 15% DISCOUNT ASK FOR OUR FREE CREDIT FACILITIES
01.900598, 901598
03.258336, 256254
www.orientplus.com

ԱՅԿԻԼ AFHIL
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏՆԱՅԻՆ ՄԱՐՔԵՐՈՒ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
RENT AND SALE
AT HOME
•Wheelchair
•Walker
•Electric Bed
•Manual Bed
•Water Mattress
•Cans
•Sticks
•Serum Tripod
•Walking Frame
HOME MEDICAL EQUIPMENT SERVICES

ՑՈՒՑԱՐԱՄԱՆՆԻ «ԱՐԻՆ» ՍԵՆՁԵՐ
ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿ՝ ԱՅՏԻԼ, ԱՅՏԻՏ ԸՆԵ, Բ. ՅԱՐԿ
Հեռ. (01) 242556/7
NO MATTER WHAT YOU NEED... OR WHERE YOU NEED.

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀՄԱՄԱՐԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (Հ.Կ.Հ.Մ.)
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸ
Կը ներկայացնէ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՎ ԶՄՄԱՌՈՒ ԳԱՆՁԵՐԸ
Բարձր հովանաւորութեամբ՝
ԱՍԵՆԱՊԱՏԻՒ ՏԵՐ ՆԵՐՍԵՍ - ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս պատրիարք Տեւ Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Բանախօսներ՝
ՀԱՅՐ ՎԱՐԴԱՆ ՎՐԴ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
ՊՐՆ. ԲԱՅՅԻ ԶԵՐԶԵԱՆ
Հինգշաբթի, 3 Յունիս 2003, Երկուշաբթի ժամը 8:00ին, Հ. Կ. Մ.ի «Արարատեան» սրահին մէջ, ժեհառուի:
ՀՐԱԲԵՐ

ՀԸՄԱՅՅԷՏ ԿՈՉ ԿՈՒՂՂԷ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ ԿՍԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ուժանիւթի եւ ջուրի հարցերու նախարար Ալի Նալիլ շեշտեց գերագայնութիւններէ հեռու մնալու անհրաժեշտութիւնը, ինչպէս նաեւ պետութեան եւ անոր հաստատութիւններուն հանդէպ վստահութեան ամրապնդման կարեւորութիւնը:

Հրմայլէտ դրուատեց եկեղեցւոյ կողմէ յայտարարուած կեցուածքները վերջին շրջանին:

Հրմայլէտ յայտնեց, որ կառավարութիւնը հասած է այնպիսի ժամանակաշրջաններու, որոնց ընթացքին կորսնցուցած է երկրին եւ ազգին գերագոյն շահերուն ծառայելու իր պատասխանատուութիւնը, սակայն շեշտեց, որ նոյն պատասխանատուութեան պագու՛մը ներկայիս շոջափելի դարձած է կառավարութեան մօտ, հիմնուելով ազգային սահմանադրութեան վրայ, որ դրական մթնոլորտ մը կը ներշնչէ կառավարութեան աշխատանքներուն, իսկ նեղացնելով բաժանումը:

Հրմայլէտ ընդգծեց, որ կառավարութիւնը պէտք է իր եւ հայրենիքին հանդէպ վստահութիւնը վերահաստատէ, որպէսզի փոխարարած արժանանայ այնոց վստահութեան եւ կարենայ տեղական թէ շրջանային թիրխմացութիւնները հարթել:

ՔԱՆԻ ՍԵ ՏՈՂՈՎ

• **ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ** այսօր կը սկսի լիազու՛մար իր նիստին, որ կը տեւէ մինչեւ յառաջիկայ Զորքըարթի Նիստին ընթացքին պիտի քննարկուին քաղաքական եւ տնտեսական մարգերուն առնչուող օրինագիծերը:

• **ՄԱՐՈՆԻՆԵՐՈՒ** Նապարալ Սֆէյր պատրիարքը կիրակի օրուան իր քարոզին մէջ անհրաժեշտ նկատեց, որ լիբանանեան պետութիւնը լուծէ անգործութեան հարցը, քաղաքացիին առջեւ բանալով աշխատանքի դաշտեր:

• **ՅՈՒՆ** ուղղափառ համայնքի Պէյրութի առաջնորդ էլիսա Աուտէ Կիրակի օրուան իր քարոզին մէջ շեշտեց ազատութեան, հնազանդութեան եւ սիրոյ անհրաժեշտութիւնը, կոչ ուղղելով պետութեան՝ չեթալու անձնասիրութեան հոսանքն ի վար, որպէսզի ժողովուրդին շահերը չվտանգուին:

• **ԲԱՆԱԿԻ** հրամանադատութիւնը հրապարակեց հաղորդագրութիւն մը, որուն մէջ յայտնեց, որ իսրայէլեան Տօղանաւեր երէկ կէսօրէ առաջ ժամը 10:50ին թռիչքներ կատարեցին արեւմտեան Պեքալի եւ հարաւային Լիբանանի վերեւ, ապա՝ ժամը 11:45ին ուղղուեցան դէպի Մապառէի Շապաա:

• **ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ** նախագահ Նեպիհ Պըրրի երէկ Մըսայլէհի մէջ ընդունեց «Քախու՛ն» ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն Հասսան Պաքրին, որուն հետ քննարկեց բարգաւաճման հարցերը:

Պըրրիի այցելեցին նաեւ ժողովրդային պատուիրակութիւններ եւ քաղաքապետական խորհուրդներ, որոնց հետ ան քննարկեց թուլիւն, Ազգային, Արգիի, Արապսալի եւ Սուրի կարիքները:

ԱԹՈՍ ԷԿՈՅԵԱՆԻ ԵՎ ԱՐՍԻՆԷ ԽԱՆՃԵԱՆԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՅԸ

• Պաշտօնական հանդիսութիւն եւ վեհափառ հայրապետին կողմէ շքանշանի տուչութիւն՝ Երկուշաբթի 30 Յունիսի երեկոյեան ժամը 7:00ին, կաթողիկոսարանի մէջ: Սուտքը հրատարակուած է:
• Ծանոցի մասին հայ եւ օտար ՄԱՍՈՒԼԻՆ հետ՝ Երեքշաբթի ժամը 11:00ին, կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա» թանգարանին մէջ:
• Ծանոցի մասին ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ հետ՝ Երեքշաբթի ժամը 6:00ին: Կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա» թանգարանին մէջ: Սուտքը ազատ:
• Ծանոցի մասին ժՈՂՈՎՈՐԴԻՆ հետ՝ Զորքըարթի 2 Յունիս երեկոյեան ժամը 7:00ին, «Յակոբ Տէր Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ: Սուտքը ազատ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՊՈՒՄ - ԶՐՈՅՅ
«ԱՐԱՐԱՏ» ՖԻԼՄԻ ԲԵՍԱՂՐԻՉ ԱԹՈՍ ԷԿՈՅԵԱՆԻ ԱՐՍԻՆԷ ԽԱՆՃԵԱՆԻ ՀԵՏ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄ Ը. Յ. Դ. ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՄԱՐՍԻՆԻՆ
ԶՐՈՅՅ ԿԸ ՎԱՐԷ
ԸՆԿ. ԱՐՄԷՆ ԱՊՏԱԼԵԱՆ
Տեղի կ'ունենայ Զորքըարթի, 2 Յունիս 2003ին, երեկոյեան ժամը 8:00ին, «Յակոբ Տէր Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ Ս. ՔԱՌԱՍՆԻՑ ՄԱՆԿԱՆՑ ՎԱՐՓԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՁԻ ԶՈՅՎ ՀԱՆԴԵՄՆԵՐԸ

Ազգային Սրբոց Քառասնից Մանկանց վարժարանի նախակրթարանի ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 20 Յունիս 2003, երեկոյան ժամը 7:30ին, «Յ. Տէր Մելքոնեան» սրահին մէջ:

Գեղարուեստական զեղեցիկ յայտագիրով ելոյթ ունեցան Ձ. դասարանի աշակերտները խմբերգներով, ինչպէս՝ «Երեւան», «Շող Գարնան», «Հայ ժողովուրդ», արտասանութիւններով՝ Պ. Սեւակէն «Հայաստան», «Ազատութիւն», «Քիչ ենք, բայց հայ ենք», ինչպէս նաեւ արաբերէն եւ անգլերէն ասմունքներով:

Յայտագիրին աւարտին խօսք աւելին վարժարանի տնօրէն Յովիկ Պէրթիզլեան, ապա Գեորգ Տ. Գեղամ եպօս. Խաչերեան՝ առաջնորդ Լիբանանի հայոց:

Տնօրէնը շեշտը դրաւ հայ վարժարաններէն ներս ուսում ստանալու կարեւորութեան, այս վարժարանին մէջ սկսած աշխատանքը շարունակելու, զարգացնելու եւ կատարելագործելու վրայ:

Հայ վարժարանէ մը մեծածախ աշակերտներու վկայական ստանալու մեծ ուրախութիւնը յայտնեց

Մելքոնեան» սրահին մէջ: Մանկապարտէզի աշակերտները գեղարուեստական հաճելի յայտագիրով մը ելոյթ ունեցան (խմբերգներ, պարեր՝ հայկական եւ օտար, թատրոն՝ «Բարեկենդան»):

Ծաղիկ դասարանէն Մհեր Գափլանեան ընթերցեց ուղերձը:

Յայտագիրի աւարտին վարժարանի տնօրէն Յովիկ Պէրթիզլեան խօսք առաւ: Ան թելադրեց ծնողներուն մօտէն հետեւելու իրենց զաւակներու ուսման:

Ապա, Տէր Վաղինակ վրդ. Մելքոնեան գոհութիւն յայտնեց այսպիսի շնորհալի մանուկներու համար: Ուսուցիչներու եւ

սրբազան հայրը եւ անդրադարձաւ հայ դպրոցի առաքելութեան, որուն ճամբով հայ աշակերտին կը տրուի, ուսման կողքին, ինքնութիւն, նկարագիր, պատկանելիութիւն եւ գիտակցութիւն:

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵՁԻ ՀԱՆԴԵՍ

Ազգային Սրբոց Քառասնից Մանկանց վարժարանի մանկապարտէզի ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Շարաթ, 21 Յունիս 2003, երեկոյան ժամը 7:30ին, «Յակոբ Տէր

ծնողներու ուղարկութեան յանձնեց հետեւեալ երեք կէտերը:

ա. Հայ աշակերտ կերտել:

բ. Հայ մարդ կերտել:

գ. Կերտել տեսիլքի եւ տեսլականի յաղթական մարզը, լոյսի ջահակիր՝ հայ ժողովուրդին լոյս դառնալու:

Հանդէսի աւարտին Ծաղիկ դասարանի 24 աշակերտ - աշակերտուհիներ ստացան իրենց վկայականները:

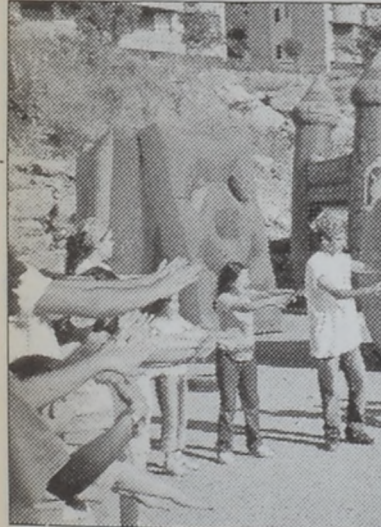
ՃԵՄԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Շարաթ 17 եւ Կիրակի 18 Մայիս 2003ին, Մ. եւ Հ. Արսլանեան ճեմարանի դաշտերը եւ Մըզհէրի շրջանը խճողուած էր եւ ուրախ մթնոլորտ կը տիրէր:

Քաջալերուած՝ նախորդ երկու տարիներու յաջողութեան, այս տարի եւս ճեմարանի Ծնողական խորհուրդը կազմակերպեց ջերմէս մը:

Քերմէսը կազմակերպուած էր ընտանիքի բուրանդամներուն համար: Կրթութեան ծնողներու օրախօսքի անցումը, ծնողներու օրախօսքի անցումը, ծնողներու օրախօսքի անցումը:

Դպրոցին մէջ դաշտին վրայ պատանիները ունեցին ինքնաշարժի քարթիկ, քարթիկ, քարթիկ:

Ինչպէս նաեւ սրբիք պոլի մրցաշարք, իսկ միւս դաշտին վրայ կային ամէն տարիքի փոքր եւ մեծ խաղեր, մանկական աշխարհի եւ ձեռնարկի աշխատանքի անկիւն, ձիւղ կառքով պտոյտ, ուսուցիչներու կրպակներ, ծնողներու անկիւն, եւ այլն:

Քերմէսը յատկանշուեցաւ հարուստ ու ճոխ յայտագիրով, որուն մաս կազմեցին ներկայ փոքր

րիկներու պարի մասնակցութիւնը, պոլիկներու եւ ծնողներու մրցումներ, եւ այլն...

Շարաթ երեկոյան, ճեմարանին շրջափակէն

շարժի եւ Հինգ շաբթի օրերը պիտի կազմակերպէ ամառային դպրոց, 3էն 13 տարեկան փոքրերու եւ պատանիներու համար, ուր պիտի ըլլան տարբեր զբոսայտներ, ինչպէս՝ փինկ - փոնկ, պասքեթ-պոլ, ֆութբոլ, հայկական պար, մոտոբլիզ, տէնիս, քոնկ - ֆու, նկարչութիւն, ձեռնարկի աշխատանք, մանուկներու յատուկ յայտագիր:

Այս բոլորին կողքին հայերէն լեզուի եւ պատմութեան դասաւանդութիւն օտար յաճախողներուն, ինչպէս նաեւ արաբերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով խաղեր, խօսակցութիւն, երգեր՝ հայկական դպրոց յաճախողներուն, ինչպէս նաեւ արաբերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով խաղեր, խօսակցութիւն, երգեր՝ հայկական դպրոց յաճախողներուն:

Ճեմարանի Ծնողական խորհուրդին նպատակն է ամրան ընթացքին առողջ, դաստիարակիչ եւ ուրախ մթնոլորտ ստեղծել հայ աշակերտին համար:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԵՂՐԻ - ՔԱԶԱՐԱՆ ՓԱՊՈՒՂԻՆ ԹՂՍԵՐԱՐԸ ԱՐԳԵՆ ՊԱՏՐԱՍ Է

Իրանի փոխադրամիջոցներու նախարարութեանէն վերջերս ստացուած է Մեղրի-Քազարան փապուղիի շինարարութեան թեքնիկ-տնտեսական հիմնաւորումը, եւ Հայաստանի համապատասխան նախարարութիւնը մամուլին հաղորդեց, որ նշուած հիմնաւորման մէջ կան Հայաստանի ազգային չափանիշներուն եւ շինարարական պահանջներուն չհամապատասխանող կէտեր:

Այդուհանդերձ հայկական կողմը սկզբունքօրէն հաւանութիւն տուած է այդ հիմնաւորման՝ համոզուած ըլլալով, որ հարցերը կարելի է լուծել փապուղիի շինարարութեան միասնաբար նախագծման հանգրուանին: Հայկական կողմը նաեւ առաջարկած է կարճ ժամկէտի մէջ սկսիլ փապուղիի նախագծի եւ նախահաշիւի միացեալ մշակումը:

3 քիլոմէթր երկարութեամբ նախատեսուող փապուղին Հայաստանը Իրանին կապող միակ միջպետական նշանակութեան ճամբան կը կրճատէ 8 քիլոմէթրով: Անոր կառուցման անհրաժեշտ գումարը հայկական եւ Իրանական կողմերը պէտք է միասնաբար հայթայթեն՝ համապատասխանաբար 15 եւ 85 առ հարիւր համեմատութեամբ:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՎԱԿԱՆ ՕԳԱՆԱՌՈՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԼՈՅԾ ՀԱՐՅԵՐ ՈՒՆԻ

Խոնմը մը օդաչուներ իրաւունք չունին խօսելու ամբողջ օդանաւորութեան անունով, 24 Յունիսին լրագրողներուն յայտարարեց Հայաստանի Քաղաքացիական օդանաւորութեան վարչութեան պետ Սամուէլ Մարգարեան՝ մեկնաբանելով «Հայկական Աւիատուրիներ» ընկերութեան անձնակազմին կողմէ կազմակերպուող բողոքի ցոյցերը:

Մարգարեան ըսաւ, թէ՛ «Հայաստանի քաղաքացիական օդանաւորութիւնը երբեք քաղաքականութեամբ չէ զբաղած, սակայն ներկայիս որոշ մարդիկ իրենց անձնական հարցերը լուծելու նպատակով քաղաքական շօքեր կը կազմակերպեն»:

Ս. Մարգարեանի խօսքերով, «ընկերութեան մէջ կայ 1500 հոգի նոյն անգործները բանակ», եւ, բնականաբար, պէտք է կրճատուեն ըլլան: Միեւնոյն ժամանակ անհաւաստիացուց, որ ամէն ճիշդ կը թափուի մասնագէտներուն աշխատանքը հայթայթելու համար:

Հերքելով հայկական օդանաւորութեան փլուզման մասին լուրերը՝ Ս. Մարգարեան յայտարարեց, որ կան զարգացման ծրագիրներ: Ըստ իրեն, ներկայիս կան ներդրումային երկու մեծ ծրագիրներ. «Չուարթնոց» օդակայանը 30 տարիով յանձնուած է արժանիիւնեան «Արմենիա - Միջազգային Օդակայաններ» ընկերութեան կառավարման, իսկ 15 Սեպտեմբերէն «Հայկական Աւիատուրիներ» ընկերութեան փոխարինած է «Արմաւիա» ընկերութիւնը, որուն 70 առ հարիւր յանձնուած էր ռուսական «Սիպիրաւիա» ընկերութիւնէն է:

Մարգարեան հաստատեց այն փաստը, որ «Արմաւիա» Հայաստանի ազգային փոխադրիչն է:

Դէպի Ռուսիա տոմսերու գիններուն բարձրացման առնչութեամբ Ս. Մարգարեան յայտնեց, որ գինները սղած են միջին հաշուով 10 առ հարիւրով՝ անցեալ տարւան ամրան 7 առ հարիւրի աճին դիմաց: Այս տարբերութիւնը, ըստ Ս. Մարգարեանի, կապուած է «էրպուս Ա310» տիպի օդանաւի գործածութեան, ինչ որ աւելի ծախսալից է, քան նախապէս գործածուող ռուսական արտադրութեան օդանաւերը:

ՀՕՄԻ ԿԵՂՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏԸ ԱՅՅԵԼԵՑ ԶԱՒԱԽՔ

22-23 Յունիսին Զաւախք կը գտնուէր ՀՕՄԻ Կեղրոնական վարչութեան ատենապետ Մարո Մարգարեան: Ան Ախալքալաքի եւ Ախալցխայի մէջ հանդիպում ունեցաւ: ՀՕՄԻ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներուն հետ: Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան Զաւախքի մէջ ՀՕՄԻ կողմէ յառաջիկայ երկու տարիներուն իրականացուելիք առողջապահական, կրթամշակութային եւ ընկերային ծրագիրները: Մասնաւորապէս շեշտուեցան Ախալքալաքի մէջ բժշկական արտադրանքի կեդրոնի մը հիմնելու հարցը: Հանդիպումներէն ետք ՀՕՄԻ Ախալքալաքի մասնաճիւղի զբաղմունքներին մէջ տեղի ունեցաւ երդման արարողութիւն, որմէ ետք Զաւախքի 15 կիներ անցան ՀՕՄԻ շարքերը:

ՄԱՋ՝ ԳԵՂԱՆԿԱՐԻՉ ՎԱՀԱՆ ԽՈՐԷՆԵԱՆԻ

23 Յունիսին, 75 տարեկանին մահացաւ գեղանկարիչ Վահան Խորէնեան Աշտարակի մէջ: Անուանի արուեստագէտին անունը յայտնի է նկարչական աշխարհին մէջ, անոր գեղեցիկ բնանկարներն ու դիմանկարները լայն տեղ գտած են Հայաստանի եւ անոր սահմաններէն դուրս կազմակերպուած ցուցահանդէսներուն, ինչպէս՝ Աւստրիոյ, Թունուզի, Լիպիոյ եւ այլ երկիրներու մէջ:

Հայաստանի նկարիչների Միութեան անդամ Վահան Խորէնեան ծնած է Թիֆլիս, ուր նախնական մասնագիտական կրթութիւն ստացած է, ապա աւարտած է Երեւանի Գեղարուեստաթատերական հիմնարկը եւ աւելի քան 50 տարիէ Վեր կ'ապրէր ու կը ստեղծագործէր Հայաստանի մէջ:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍՊԱՆԵՐ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԹՅԱՆ

Հայրենիքի սահմանները պաշտպանելու ընթացքին իրենց ցուցաբերած խիզախութեան համար նախագահ Ռուպիլ Քոչարեան 20 Յունիսին, հրամանագիրով մը «Մարտական ծառայութեան» շքանշանով պարգևատրեց ոստիկանութեան երեք սպաներ:

Այս սպաներն են՝ թիւ 1035 զօրամասի հրամանատար գնդ. Միրզարար Արրահամեան, թիւ 1035 զօրամասի կապի պետ հազարապետ Աշոտ Դալլաբեան, թիւ 1032 զօ-

րամասի 2րդ գումարտակի առաջին վաշտի հրամանատար, տեղակալ Սարգիս Զարչեան:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՆԵՐԵՆ ԶԻՆԱՄՔԵՐՔ ԿԸ ՓՈԽԱԳՐՈՒԻ ԳԻՒՄՐԻ

Վրաստանի եւ Ռուսիոյ միջեւ կայացած համաձայնութեան մը շրջագրի մէջ, վերջերս սկսաւ Վրաստանի ռուսական ուժերու 430րդ զինապահստեան (Թիֆլիսի մօտաւորապէս 60 քիլոմէթր դէպի արեւելք), ռազմամիջերէք եւ սարքերու փոխադրութիւնը դէպի Հայաստան՝ Գիւմրի:

Ռազմամիջերէք եւ գոյքը կը փոխադրուին Գիւմրիի ռուսական խարխիւր: Փոխադրութիւնը պիտի տեւէ 5 օր: Կովկասի ռուսական զօրամասին տուեալներով 2000-2002 թուականներուն Վրաստանի նշեալ պահստի մէջ գտնուող ռազմամիջերէքն մէկ մասը դուրս հանուած է ըստ Պոլսոյ մէջ 1999ին կայացած համաձայնութեան:

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ԻՐԱՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ ԱՐԺԱՆԱՅԱՆ

Հայաստանի մշակոյթի եւ իրաւագիտութեան մարզերուն մէջ իրենց բերած նպաստին համար, մշակոյթի եւ իրաւագիտութեան մարզերու շարք մը գործիչներ նախագահ Ռուպիլ Քոչարեանի հրամանագիրով արժանացան պետական կոչումներու:

21 Յունիսին Քոչարեան պաշտօնապէս անոնց յանձնեց պատուոյ կոչումներու վկայագիրները:

Ազգային մշակոյթի մարզին մէջ ունեցած վաստակի, թատերական արուեստի եւ շարժանկարի զարգացման, ինչպէս նաեւ ստեղծագործող սերունդի դաստիարակութեան մէջ իրենց անդին համար, Հայաստանի Հանրապետութեան «Ժողովրդական արթիստ» կոչման արժանացան շարժանկարի բեմագրիչ Ալլայր Մկրտչեան, Գարրիէլ Սունդուկեանի անուան Ազգային Ակադեմիական թատրոնի գեղարուեստական ղեկավար Վահէ Ծահլերդեան, Կոստանդին Սթանիսլաւսքիի անուան Ռուսական Պետական Տրամաթիքական թատրոնի դերասանուհի Լէյլի Ուաշտրեան, Հրաչեա Դափլանեանի անուան Տրամաթիքական թատրոնի դերասան Արթուր Ութմագեան եւ Երեւանի պատանի հանդիսատեսի թատրոնի դերասանուհի Նինէլ Դալլաբեան, Սունդուկեանի անուան թատրոնի դերասան Լորենց Առուսեան:

«Հանրապետութեան վաստակաւոր արթիստ» կոչման արժանացան կապանի Ալեքսանտր Շիրվանզադէի անուան Պետական Տրամաթիքական թատրոնի տնօրէն կամօ Արզումանեան, Մթանիսլաւսքիի անուան թատրոնի դերասանուհի իրինա Մարչեան, Ալեքսանտր Սպենդիարեանի անուան Օփերայի եւ պալէի ազգային ակադեմիական թատրոնի մենեջրըլուհի Անահիտ Միլիթրեան, Գիւմրիի վարդան Աճէմեանի անուան պետական Տրամաթիքական թատրոնի դերասան Եուրի Ոսկանեան, Հրաչեա Դափլանեանի անուան Տրամաթիքական թատրոնի դերասանուհի Էլիինա Ծահլերեան, Յակոբ Պարոնեանի անուան Երաժշտական կատակերգութեան պետական թատրոնի դերասան Պորիս Պետրեան, Կապանի Շիրվանզադէի անուան թատրոնի գլխաւոր բեմագրիչ Վազգէն Սարգսեան:

Հայաստանի Հանրապետութեան արուեստի վաստակաւոր գործիչի կոչումին արժանացած են Երեւանի խմբակներու պետական թատրոնի գեղարուեստական ղեկավար եւ տնօրէն Արմէն Էլրակեան, Արտաշատի Ամօ ինարգեանի անուան Պետական Տրամաթիքական թատրոնի գեղարուեստական ղեկավար Հայկ Մնացականեան, «Մեթրօ» թատրոնի գեղարուեստական ղեկավար Նիքոլայ Մատուրեան:

Իրաւագիտութեան եւ իրաւաբանութեան զարգացման մէջ, օրինակաւորութեան եւ իրաւագրի ամբողջական մարզին մէջ իրենց անդին համար Հայաստանի վաստակաւոր իրաւաբանի կոչման արժանացած են Հայաստանի Վճռաբեկ դատարանի նախագահ, Հայաստանի Դատարաններու նախագահներ խորհուրդի նախագահ Հենրիկ Դանիէլեան, Երեւանի Պետական համալսարանի իրաւաբանական ճիւղի տեսուչ Գաղիկ Դափլանեան, Նոյն հաստատութեան ղեկավար դատաւարութեան եւ ոճրաբանութեան ամպիոնի վարիչ Լեւոն Օհանեան, դասախօս Գեղամ Դարախանեան, արդարադատութեան նախարարութեան աշխատակազմին Մարիամ Գարեգեան եւ Գեղարքունիքի մարզի առաջին ատենի դատարանի նախագահ Վազգէն Նիկոլեան:

«Վերականգնեց աւանդութիւնը, եւ յայտնի չէ, թէ ինչու Նոյնիքն անկախութեան առաջին տարիներէն ան չէ վերականգնուած», յայտարարեց Նոյնիքն Ռուպիլ Քոչարեան վկայագիրներու յանձնման արարողութեանէն ետք: Նախագահին խօսքերով, արուեստը միշտ անձնաւորուած եղած է, եւ ինչ որ կատարուած է այդ մարզին մէջ, այդ մէկը գործիչներու աշխատանքին վաստակն է: «Ես միայն իմ հրամանագրովս արձանագրած եմ փաստը», ըսաւ ան:

ԲՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԳԻՆԸ ՀԱՒԱՆԱԲԱՐ ԲԱՐՉՐԱՆԱՅ

Հայաստանի Բնական մենաշնորհները կարգաւորող յանձնախումբի նախագահի տեղակալ Նիքոլայ Գրիգորեան, մեկնաբանելով կազմի գինի բարձրացման լուրերը, յայտնեց, որ առայժմ կազմի գինը կրնայ իջնել՝ առատ անձրեւներուն պատճառով ջրելիկ տարակայաններու արտադրութեան բարձրացման ու բնական կազմի պահանջի նուազման պատճառով, սակայն հետագային կազմի գինը կրնայ բարձրանալ:

www.hamazkayin.com

Աշակուբային Էջ

ՈՐՊԵՏՁԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ ԾԱՌԱՅԵՆ ԻՐԵՆՑ ԵՊԱՏԱԿԻՆ...

Ոչ միայն անհրաժեշտություն, այլ նաև բնագոյալին կը թուր ըլլալ յուշարձաններ կանգնեցնելու մարդու ներքին մղումը: Հերոս մը, արուեստագէտ մը, հանճար մը, իւրայատուկ երեւոյթ մը եւ կամ որեւէ պատմական դէպք անմահացնելու համար յաճախ կը կանգնեցուին յուշարձաններ, յատկապէս պատգամ մը փոխանցելու համար սերունդներուն: Գաղափարական լիցքին զուգահեռ, յուշարձանը կը միտի գեղեցկացնել նաև մարդու միջավայրն ու ազնուացնել անոր հողին:

Յուշարձաններ կը կանգնեցուին նախամարդու մարդկայնացման շրջանին իսկ: Անոնք ուղղահայեաց անտաշ քարեր էին, որոնք կը կոչուէին մենհիր, եւ կը կանգնեցուէին իրենց նախնիներուն շիրմներուն վրայ՝ իբրև շիրմաքար: Անոնք հետզհետէ զարգանալով՝ կանգնեցուցան նաև այլ առիթներով, ու շարունակելով հասան մինչև մեր օրերը, եւ այսօր քաղաքները ողողուած են գեղեցիկ ու իմաստալից յուշարձաններով:

Չաւեն Խաղաչեանի գեղեցիկ քանդակը՝ գետեղուած անձաշակ եւ խճողուած միջավայրի մէջ

Հայ ժողովուրդը եւս, սկսեալ մենհիրներէն մինչև մեր օրերը, կը շարունակէ յուշարձաններ կանգնեցնել իմաստաւորելու համար անցեալն ու գեղեցկացնելու՝ շրջակայս:

Որպէսզի յուշարձանը ըլլայ ազդեցիկ ու ծառայէ նաև իր նպատակին, ան ամէնէն առաջ պէտք է որ ըլլայ կոթողալի:

Հինէն ի վեր յուշարձաններու պատուիրատուները հանդիսած են դժուարութիւններու, որոնցմէ առաջինը կարելի է համարել յուշարձանի հեղինակի ընտրութեան հարցը: Այս մէկը դժուարութիւններու կը բախի, որովհետեւ յուշարձաններին շատեր ո՛չ միայն չեն բաւարարեր ժողովուրդին գեղապիտական ճաշակն ու արտայայտել սպասուած գաղափարական լիցքը, այլև դժգոհութիւններու եւ բողոքներու դուռ կը բանան:

Այս տհաճ կացութիւնը շրջանցելու եւ կամ պատասխանատուութենէ խուսափելու համար գոյութիւն ունի անգիր օրէնք մը, որուն համաձայն, յուշարձան մը կանգնեցնելու առիթով կը կազմուի մասնագէտներէ կազմուած յատուկ դատական մարմին եւ կը կազմակերպուի մրցոյթ: Ներկայացուած ծրագիրներն ու մանրակերտները ուսումնասիրելէ, եւ մանրագնին կերպով քննարկելէ ետք միայն դատական մարմինը կ'որոշէ յուշարձանին հեղինակը, առանց անոր անուանին նայելու:

Ճիշդ, արդար եւ ընդունուած ձեւը այս է: Սակայն, երբ ոչ մասնագէտ պատուիրատուներ իրենք կ'որոշեն արուեստագէտը եւ իրենց խորհուրդովն ու ճաշակովը կը կանգնեցուին յուշարձաններ, բնական է, որ դժգոհութիւններ յառաջանան, յատկապէս՝ արուեստագէտներու, արուեստաբաններու եւ մտաւորականներու մէջ:

Այսպէս պատահեցաւ անցնող տարիներուն Հայրենի-

Աճյարմար եւ անախորժ միջավայրի մէջ գետեղուած յուշարձանը շատ բան կը կորսնցնէ իր գրաւուութենն ու կորոնային գեղեցկութենն

քի մէջ կանգնեցուած շարք մը յուշարձաններու պարագային (Մարշալ Բաղրամեանի, Արամ Խաչատրեանի, Առնո Պապալանեանի, Անդրանիկի եւ այլոց պարագային):

Անցնող տարիներուն հոս (Պէյրուսի եւ Այնճարի մէջ) եւս կանգնեցուցան շարք մը յուշարձաններ, որոնցմէ մէկը միայն կը դիմանայ գեղագիտական քննադատութեան: Այդ մէկը Չաւեն Խաղաչեանին «Միութիւն» քանդակն է, որ տեղադրուած է Պուրճ Համուտի հրապարակը, յուշարձանին ոչ վայել հարթութեան վրայ, խճողուած եւ անձաշակ միջավայրի մէջ: Ո՛չ յուշարձանին գեղեցկութիւնը կ'երեւի, ոչ ալ կը քաջայատուին անոր գեղագիտական հմայքն ու կոթողայնութիւնը, սխալ ձեւով, սխալ տեղ դրուած ըլլալու պատճառով: Ճիշդ եւ արդար պիտի ըլլար, թէ՛ Հայրենիքի, թէ՛ Սփիւռքի մէջ) յուշարձաններու պարագային կազմուէին համապատասխան մասնագէտներէ կազմուած դատական մարմիններ եւ ապա որոշում կատարուէր ու ընտրուէր յարմարագոյն արուեստագէտը:

Խորհրդային շրջանին հայրենի յուշարձաններու պատուիրատուն թեւ պետութիւնն էր, սակայն գոյութիւն ունէր համապատասխան մասնագետներ կազմուած դատական մարմին, որ մրցոյթ յայտարարելէ ետք միայն կ'որոշէր քանդակագործն ու յուշարձանի գետեղման վայրն ու ձեւը: Այսօր եւս յուշարձաններու պատուիրատուն պետութիւնն է, սակայն տրուած ըլլալով, որ որոշողները ոչ մասնագետ ղեկավարներ են, տեղի կ'ունենան լուրջ խնդիրներ, նոյնիսկ անհաճոյ դէպքեր: Վերջին տարիներուն Երեւանի մէջ գետեղուած յուշարձանները ոչ միայն աղմուկ, այլև տազնապաշտօնացուցած են հայրենի արուեստագէտներու եւ մտաւորականներու շրջանակներու մէջ: «Շայ Արուեստ»-էն քաղելով՝ ստորեւ կու տանք երկու ակնարկ իբրեւ արտայայտութիւնը վերոնշեալ երեւոյթին:

Բաւական է մի հայ-եացք նետել վերջին տասնամեակում մեր մայրաքաղաքում տեղադրուած քանդակներին, որպէսզի պարզ դառնայ, թէ որ ծամանակի մասին է խօսքը: Դա թէեւ բազում դժուարութիւններ, բայց նաև հերոսական մաքուր մանրամասնակի մի ժամանակ էր, որը ենթադրում էր հոգեւոր վերելք ու թոխիք, որն էլ իր հերթին պիտի արտայայտուէր մշակոյթի ասպարէզում ու առաջին հերթին՝ կոթողային արուեստում: Բայց այդպէս չեղաւ: Երբևանցիներն ակամայ համեմատում են քաղաքի հին ու նոր արձանները եւ զգում առաջինների ակներբեւ գերացնութիւնը:

Հասկանալի է, որ խորհրդային ամբողջատիւրական համակարգը կոթողային արուեստն օգտագործում էր նաև իր գաղափարախօսական գերակայութիւնն ու հզօրութիւնը շեշտելու նպատա-

կով, իսկ Հայաստանը, լինելով մեծ երկրի մը մասնիկը, բնականաբար, կրողն էր նոյն միտումներին: Այդ ժամանակաշրջանի քանդակները, սկսած մանակի մասին է խօսքը: Դա թէեւ բազում դժուարութիւններ, բայց նաև հերոսական մաքուր մանրամասնակի մի ժամանակ էր, որը ենթադրում էր հոգեւոր վերելք ու թոխիք, որն էլ իր հերթին պիտի արտայայտուէր մշակոյթի ասպարէզում ու առաջին հերթին՝ կոթողային արուեստում: Բայց այդպէս չեղաւ: Երբևանցիներն ակամայ համեմատում են քաղաքի հին ու նոր արձանները եւ զգում առաջինների ակներբեւ գերացնութիւնը:

Այստեղ նշեմք, որ կոթողայնութիւնը ընդհանրապէս բնորոշ է հայ արուեստին, ո՛չ միայն ճարտարապետութեանը, քան դրամատիկական արուեստին: Բայց ահա անկասկածեալ շրջանում մեր մայրաքաղաքի փողոցներում ու հրապարակներում յայտնուեցին մի ամբողջ շարք անհետաքրքիր, կոթողայնութիւնից զուրկ եւ բաթողային արուեստն օգտագործում էր նաև իր գաղափարախօսական գերակայութիւնն ու հզօրութիւնը շեշտելու նպատա-

ՆԱՏԱԾ ՔԱՆԴԱԿՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Օփերայի թատրոնի հարաւային կողմում Յովհաննէս Թումանեանի եւ Ա. Սպենդիարեանի պատանդանաւոր արձանները հայոց մեծերին ներկայացնում են բազմաժողովրդային, սակայն սրանք կոթողային քանդակներ են: Մինչդեռ նոյն օփերայի շէնքի հակառակ կողմում նորերս տեղադրուած Ա. Խաչատրեանի քանդակը ներկայացնում է թոխի «փռուած» մի կերպար:

Հարաւար եւ մտեան թաղամասի կենտրոնում գտնուող Անդրանիկի արձանը չի դիմանում ոչ մի քննադատութեան: Ժողովրդական հերոս, յաթիւ զօրավարի համար միանգամայն անբնական դիրք է ընտրուած...

Վերջերս Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի նստավայրի բակում, ճարտարապետական միջավայրին աններդաշնակ տեղադրուել է եւս երկու քանդակ, որոնք մէկը նստած Տիգրան Մեծն է, իսկ Արտաշատ քաղաքում գտնւին հաւասար դրուած է Արտաշէս թագաւորի գահաւկալով հանդերձ:

Այս շարքի վերջին ճիշդ Ա. Պապալանեանի քանդակն է: Բնական է, որ դաշնամուր նուազողը անգնած չէր լինելու, բայց այս քանդակն էլ այնքան թերութիւններ ունի, որ նրա դիրքը բնա-

«Անդրանիկի Յուշարձանը»

առաջնային հարց չէ: Համեմատութեան համար ասեմք, որ թէեւ օղակաձեւ զօրասլուծ տեղադրուած վահան Տէրեանի քանդակը նոյնպէս նստած դիրքով է, բայց յաջողուած է:

Միով բանիւ, վերջին տասնամեակի հայաստանեան քանդակների մէջ ճշդ մեծամասնութիւն են կազմում ոչ կոթողային քանդակները: Պատճառներն մէջ չիտրանանք: Թեւ իրեն նիւթական միջոցներ սղոթելուն էլ այստեղ դեր ունի, բայց աւելի որոշիչ են գեղարուեստական չափանիշների անտեսումը, խեղուած բարոյահոգեբանական միջոցներ, ոգեղինութեան պակասը: Նոյն միտումը չէ՞, որ տեսնում ենք քաղաքաշինութեան մէջ, երբ զօրասլուծները բառացիօրէն կուլ են գնում սրճարաններին, երաժշտութեան մէջ՝ երբ

երբևանեան բեմերն ու հեռուստատեսութիւնը ողորկում են արեւմտեան ու արեւելեան եղանակներ կապուածներով:

Մշակոյթը Հայաստանի այցեքարտն է քաղաքակրթութեանը, բայց այն սոսկ ցուցաբերող չէ մեզ համար, այլ նաև կենսական հոգեւոր հաց, որի հասունացման համար ամէնօրեայ խնամք ու հոգատարութիւն է պէտք: Այս մասին գիտեն «Վերելից ներքեւ», բայց իրաւի անդունդ կայ խօսքի ու գործի միջև:

Կարծում ենք, արդէն ժամանակն է, որ մշակոյթի խնդիրներին լուրջ մօտեցում ցուցաբերենք, ազգովին ոտքի կանգնենք, եւ գուցէ այդ ժամանակ «ոտքի կանգնենք» նաև մեր քանդակները:

«ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍ»

ԱՐԴԵՕՔ ԱՅՍՕՐ ՈՒՆԵՆՔ ԿՈԹՈՂԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐ

Հարցադրումն ինքնին մտահոգութեան տեղիք է տալիս: Ակնկալուող պատասխանը միանշանակօրէն դժուար է ձեւակերպել: Կան գործօններ, որոնք ուղղակի եւ անուղղակի առնչուելով խնդրոյ հարցին՝ նախապէս պարզաբանման կարիք ունեն: Նախ՝ կոթողային արուեստ ասելով պէտք է նկատի ունենանք, որ խօսքը վերաբերում է ստեղծագործական ինքնատիպ մտածողութեանը: Ինքնատիպ այնքանով, որքանով որ յատուկ է ոչ բոլոր քանդակագործներին: Մասնագիտական առումով այն հիմնուած է ձեւաւարտեղծման որոշակի սկզբունքների վրայ, ըստ որի քանդակային յօրինուածքն իր ամբողջութեան մէջ ներկայանում է որպէս կառուցողական գաղափար: Այսինքն՝ գաղափար, որը բացայայտուած է առաւել ոչ թէ՛ մտաւոր կամ թեմայի բնութագրական յատկանիշների, այլ քանդակային ձեւի ծաւալաւորութեան ընդհանուր կառուցողական առանձնապայտկութիւններ:

Նրա իրականում մեծածաւալ քանդակներից արժեւորում են այն ստեղծագործութիւնները, որոնց յատուկ է ձեւաւարտեղծմանը: Իսկ նման գործերը արուեստանոցային պայմաններում չէ, որ ստեղծուած են: Պէտք է պատուէր, աւելի չուտ՝ պետական պատուէր:

Կոթողային արուեստն ընդհանրապէս ամուր, հաստատուն պետականութեան գրաւականն է: Ստեղծագործական մտատիպ ձեւի պատուանդանը մշտապէս եղել է պետական մտածողութիւնը: Սամբոյ յայտնի է պատմութիւնից: Յայտնի է նաև, որ կոթողային մտածողութեամբ օժտուած արուեստագէտն այդ իսկ պետականութեան ծնունդն է եւ որպէս այդպիսին իր ստեղծագործութեամբ հաստատուել է իր ժողովրդի եւ պետութեան բնոյթն ու կերպը: Մեր քանդակային արուեստի այս ճիւղի ֆեւնմէնը մշտապէս կապուած է եղել պետականութեան գաղափարին: Այս գաղափարի ծնունդն են այն արուեստագէտները, որոնցմով մենք հպարտաւար կ'ընտրենք ունենք: Մակայն այսօր թուում է, թէ ուրախանալու քիչ բան ունենք:

Լաւ գործերի վերաբերեալ աշխուժ վերաբերմունքը, թէեւ ակնյայտ դժգոհութեան երանգներով, ինձ ուրախացնում է: Առաւել անտանելի է անտարբերութիւնը: Իսկ ինչուեքին՝ այն միանգամից չի լինում: Յիշեմք անցած տասնամեակը, յոգնատանջ, ամուր տարիները: Իրենց ապրուստը հոգալու համար հայ քանդակագործները հիմնականում անցան փոքր կերպարուեստին: Եւ որքան էլ այս ասպարէզում ակնառու էին նրանց յաջողութիւնները (յիշեմք Իտալիայի Ռաւեննա քաղաքում կազմակերպուող Տանթիլիանուան քիւնայի մեծ մրցումը, որ կոթողային մտածողութեամբ օժտուած արուեստագէտն այդ իսկ պետականութեան ծնունդն է եւ որպէս այդպիսին իր ստեղծագործութեամբ հաստատուել է իր ժողովրդի եւ պետութեան բնոյթն ու կերպը: Մեր քանդակային արուեստի այս ճիւղի ֆեւնմէնը մշտապէս կապուած է եղել պետականութեան գաղափարին: Այս գաղափարի ծնունդն են այն արուեստագէտները, որոնցմով մենք հպարտաւար կ'ընտրենք ունենք: Մակայն այսօր թուում է, թէ ուրախանալու քիչ բան ունենք:

Կին եւ քաղ ծանօթ եմ: Ծանօթ եմ դեռեւս իրեւանեան սիմֆոնիկումներին, երբ Հայաստանի եւ Ազրբայճանի հիւսիսարեւելեան սահմանագծին ստեղծեց ու կանգնեցրեց «Հայոց արծի» պազալթէ չորս մեթրանոց յիւրախ մի եզակի քանդակ: Աշխատեց օր ու գիշեր, առանց հանգստի: Խորապէս ցաւում եմ, որ այդ քանդակը այժմ չկայ: Ըստ հաւաստի լուրերի, այն պայթեցրել են ազրպէյճանցի զինուորները: Այս հայրենասէր, անձնուէր քանդակագործը նաև սահմանների պաշտպանական կուրսերում առաջինը շարքերում էր: Տարիներ շարքերում հրազում էր ստեղծել մեծ զօրավարի քանդակը: Շատ էր ցանկանում: Եւ երբ եկաւ սպասուած ժամանակը, ինչ-որ բան խանգարեց ինչ-որ բան խանգարեց ինչ-որ բան խանգարեց: Եւ երբ եկաւ սպասուած ժամանակը, ինչ-որ բան խանգարեց ինչ-որ բան խանգարեց: Եւ երբ եկաւ սպասուած ժամանակը, ինչ-որ բան խանգարեց ինչ-որ բան խանգարեց:

րով ընտրուած է նրա յիւրախ մեծ կարողութիւնները: Անդրադառնանք Դաւիթ Բեղաւանեանին, մի քանդակագործի, որն աւելի, քան ուրիշ մէկը, գիտէ թէ ո՞վ է Առնո Պապալանեանը որպէս մարդ եւ որպէս յօրինող: Նշեմ նաև, որ Պապալանեանի ստեղծագործութիւններին նա ծանօթ է ոչ ուղղակի սիրողի մակարդակով: Յաջող գործի ակնկալութեան բոլոր հիմքերը կային, նա մասնաւորապէս ճարտարապետ Լեւոն Իգիթեանի մասնակցութիւնը նկատի ունենալով: Ի դէպ, Իգիթեանին խաղաղօրէն ստեղծուած պատուանդանը առանձնակի ուշադրութեան է արժանի: Վերջապէս մէկը պէտք է հարկադրաբար ժամանակը յօրինուածքի ծաւալա-

Մայր Երեւոյքներ Լրագրուական Մարտին Մէջ

ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍԸ ԿԸ ՆԱՀԱՆՉԷ

ՕՐԱԹԵՐԹԵՐՈՒ ԿԱՃԱՌԵՆ ԴԱՏԱԿԵՐ ՓԱՅՆՈՒՆ ԶԷ ԲՐԻՏԱՆԻՅՈՅ ՄԵՋ: ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԹԵՐԹ ՉԵՆ ԿԱՐԿԱՐ, ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ԴԱՎԱՍԵ ԵՆ: «ՏԻ ԷՆՆՈՍԻՍԻՍ» ԶԱՐԲԱՐԹԵՐԹԻՆ ԸՄԱՆԱՅՆ, ԿԻՃԱԿԸ ԱԵԼԻ ԳԵՃ Է, ԶԱՆ՝ ԻՆՉ ՈՐ ԿԸ ՏԵՍԵՆԵ

Կարգադրւած, բացի պաշտօնական երեք թերթերէ: Նոյնիսկ «Տէլի Մէյ» թերթը, որ Անգլիոյ կեդրոնական շրջաններուն մէջ ամէնէն աւելի սիրուած թերթն է, տարտարուան մէջ առաջին անգամ ըլլալով սկսած է ընթերցողներ կորսնցնել:

Լրագրութեան ճարտարարուեստին մէջ ամենէն աւելի մտահոգիչ երեւոյքը այն է, թէ երիտասարդներ այլեւս չեն կարդար թերթերը:

Կացութիւնը այս չարագուշակ թիւերէն շատ աւելի վատ է: Ընթերցողներու Ազգային Վիճակագրութեան համաձայն, օրաթերթ ընթերցողներուն ընդհանուր թիւը մէկ հինգերորդ համամատուցեամբ նուազած է՝ 1990ի բաղդատած: Այս նահանջին հակազդեցող ծանուցողներ սկսած են դիմել աւելի ժողովրդականութիւն վայելող լրատուամիջոցներու իրենց արտադրութիւնները տարածելու համար: Օրաթերթեր ծանուցումներու 21 առ հարիւրը կը ստանան ինչպէս 2001ին, մինչդեռ ծայրասփիւռի ծանուցումներուն համամատուցիւնը 2 առ հարիւրէն բարձրացած է 5 առ հարիւրի, իսկ ցուցատարածակներու վրայ ծանուցումի համամատուցիւնը՝ 5 առ հարիւրէն 7 առ հարիւրի:

Լրագրութեան ճարտարարուեստին մէջ ամէնէն աւելի մտահոգիչ երեւոյքը այն է, թէ երիտասարդներ այլեւս չեն կարդար թերթերը: 24 տարեկանէն վար ընթերցողներուն թիւը մէկ երրորդ համամատուցեամբ նուազած է 1990էն ի վեր, իսկ 65 տարեկանէն վեր ընթերցողներու թիւին համամատուցիւնը նուազած է միայն 6 առ հարիւրով: «Տէլի թելեկրաֆ» թերթը կը հարտանայ ամէնէն աւելի մեծ թիւով տարեց ընթերցողներով, որոնց 29 առ հարիւրը այժմ 65 տարեկան բոլորած է: Սակայն այլ թերթերու, ներառեալ «Տի Ինտիփակեմենթ»ի, «Թայմ»ի եւ «Միլըր»ի տարեց ընթերցողներուն համամատուցիւնը եւս արագօրէն կը մազլցի:

Երիտասարդ բրիտանացիներ լուրերը կը կարդան համացանցի վրայ կամ գանոնք կը լսեն պատկերասփիւռէն եւ ծայրասփիւռէն՝ օրուան ընթացքին պարբերաբար լուրեր քաղելով, փոխանակ լուրեր կարդալու յատուկ մասնակցային կայքերու: Չայնասփիւռի անկախ կայքերուն բազմացումն ու խնդրանք ճարտարարուեստի վրայ երկար սպասումները պատճառ դարձած են, որ ծայրասփիւռ ունկնդրողներուն թիւը 25 առ հարիւր համամատուցեամբ բարձրանալ վերջին 5 տարիներուն: Անցեալ տարի կատարուած

վիճակագրութեան մը համաձայն, համացանց գործածող տղաներու 50 առ հարիւրին մէջ լրատու կայքերը տեղեկութիւններու գլխաւոր աղբիւրն են, թէեւ պատկերասփիւռն ու ծայրասփիւռը կը գերազանցեն զանոնք, իսկ օրաթերթերը վերջին ընտրանքն են: Մտահոգիչ երեւոյքը այն է, թէ այս ճարտարարուեստը այլեւս ապագայ ընթերցողներ չի շահիր: Նոր սերունդը հասակ չի նետեր որեւէ օրաթերթի նկատմամբ հաւատարմութիւն մը զարգացնելով կամ նախաճաշի սեղանին վրայ ամէն օր թերթ կարդալու սովորութեան վերածելով:

Երբ երիտասարդ բրիտանացիներ օրաթերթ կը կարդան, հակամէտ են ընտրելու այն թերթերը, որոնք շատ լուրեր չեն պարունակեր: «Էքսպրէս» Նիւքասթլի վերջին թիւը կը ցուցաբերէր Տեղամտ կարծիքները ի սեփականատէր Ռիչըրտ Տեգմոնտ վերստեղծած է այս տեսակի օրաթերթերու շուկայ: Անոր կը պատկանին «Էքսպրէս» եւ «Միլըր» 2002ի վերջերս օրաթերթերու վաճառքի անկումին ընթացքը շրջած երեք թերթերէն երկուքը: Միւս թերթը «Ման»ն է: «Միլըր»ի վաճառքին համամատուցիւնը աւելցած է 17 առ հարիւրով:

Վատեցնելով իրեն մրցակից աւելի լուրջ թերթերուն պատասխանատուները՝ Տեգմոնտ մշակած է նուազագոյն ծախսով օրաթերթի ճարտարարուեստ մը զարգացնելու ծրագիր մը: Լուր հաւաքելը ծախսալից նկատելով՝ ան գրեթէ հրաժարած է անկէ, «Էքսպրէս» ընկերակցութիւնը գնելէն 6 ամիս ետք Տեգմոնտ գործէ արձակած է խմբագրական կազմին մէկ երրորդը

եւ փոխարէնը կ'ապաւինի անուանի մարդոց մասին «լուրեր» հրատարակելու ընտրանքին՝ յաճախ գործակցելով «Օ. Բէյ» շաբաթաթերթին հետ:

Օրաթերթերը ի՞նչ կրնան ընել այս կծկող շուկային մէջ: Ընտրանքներէն մէկը գիններու մրցակցութիւնն է, սակայն «Ման» եւ «Միլըր» թերթերուն միջեւ բուռն մրցակցութիւն մը ցոյց կու տայ, թէ արդիւնքը պարզապէս եկամտաւոր նուազումն է:

Երկրորդ մարտարարութիւնը օրաթերթերու շուկային մէջ դիրքի փոփոխութիւնն է, ինչ որ դիւրին չէ: «Ման» իր նոր խմբագրիչով եւ զգայացունց լուրերով կը փորձէ ներգրաւել երիտասարդ ընթերցողներ, իսկ «Միլըր» արդար ճիգ կը թափէ հրաժարելու անուանի գէմքերու «խաղէն» եւ բարելաւելու թերթին որակը՝ առաջին էջին միայն կէսը յատկացնելով անուանի գէմքերու, իսկ մնացեալ կէսը՝ պատերազմներու: Սակայն այս փոփոխութիւնը դրական արդիւնք չէ տուած: Այժմ թերթը ընթերցողներ կը փորձէ սիրաշահիլ լուրերու եւ բամբասանքի միջեւ սահմանները աղօտ պահելով: Երբեմն «Տէլի Մէյ»ի գաղթականներու մտահոգութիւններ եւ առողջապահական հարցեր բովանդակող էջերը նենթ տարբեր «Թայմ»ի մէջ հրատարակուած չեն թերթին:

Երրորդ ընտրանք մըն է նոր անուններով թերթերու հրատարակութիւնը: Այս ձեւը արդիւնաւէտ կրնայ ըլլալ նոյնիսկ ներկայի ոչ յուսադրիչ վիճակին մէջ: «Մեթրո» թերթը, որ հիմնուած է 1999ին «Էստիլի» Նիւքասթլի վերջին թիւերէն, ընկերութեան կողմէ «Տէլի Մէյ» եւ «Իվինկ Սթենտըրտ» թերթերուն հրատարակիչը, սկսած է շահ ապահովել: Տեգմոնտ «կը սպառնայ» հրատարակել իր սեփական թերթը, որ պիտի մրցի «Իվինկ Սթենտըրտ»ի հետ: «Էստիլի» Նիւքասթլի վերջին թիւերէն կրնայ հակադարձել՝ «Միլըր»ի մրցակից մը հրատարակելով:

Սակայն մինչ հետգնտէ աւելի մեծ թիւով օրաթերթեր կը հայած են հետգնտէ անհետացող ընթերցողներ, տեղ մը գիջում մը պէտք է կատարել: Լրատուական մարզի մասնագէտ Սայմոն Մայք-Սմիթ կ'ըսէ. «Բրիտանիոյ մէջ շուրջ երկվեցեակ մը օրաթերթեր կան, իսկ թերթերու վաճառքին անկումը նկատուողն է: Կարգապահ կարելի չէ սպասել բոլորը»:

(ՅԱՊԱՒՈՒԱՄ)

ԿԵՂԾ ԼՈՒՐԵՐ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ

ԼՈՒՐԵՐՈՒ ԵՒ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՏ ՏԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՂՕՏԻ: «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ» ԿԸ ԲԱՅԱՏՐԷ, ԹԵ ԻՆՉՊԵՆ

Ամերիկեան պատկերասփիւռի «Մի. Էն. Էն.» եւ «Մի. Պի. Էս.» կայաններէն թղթակիցներ գործի առաջարկ ստացած են դեղաշինութեան ընկերութիւններու եւ առողջապահութեան մարզին մէջ գործող այլ հաստատութիւններու կողմէ, որպէսզի իրենց արտադրութիւններն ու սպասարկութիւնները ծանուցեն լուրերու հաղորդումի ձեւով: Անոնց ծանուցումները սկսած են պատկերասփիւռի տեղական կայաններէ, մնալուն յայտագրները միջեւ:

Ծանուցումները կ'արձանագրուին լուրերու հաղորդումի սենեակին մէջ: Լրագրողներ նաեւ հարցազրոյցներ կը կատարեն բժիշկներու եւ հիւանդներու հետ:

Պետական պատասխանատուներ կ'ըսեն, թէ նման ծանուցումներ կը հակադրուին ամերիկեան դաշնակցային օրէնքներու, որոնք չեն արտօնէր տարածումը այն զեղերուն, որոնց փորձարկութիւնը տակաւին չէ աւարտած եւ անոնց գործածութիւնը չէ վերանայում:

Լրատուական մարզին մէջ քննադատներ կ'ըսեն, թէ լուրերու ոճով պատկերասփիւռած ծանուցումներ չփոթի կը մատեն ակնդիրները: Թէեւ նախապէս լուրերու ոճով ծանուցումներ կատարուած են, սակայն առաջին անգամ է, որ լրագրողներ կ'երեւին ծանուցումներու մէջ:

«Մի. Պի. Էս.»-ի մէջ թղթակիցը համաձայնած է առողջապահութեան անուշուած ծանուցում մը կատարելու, երբ իրեն ըսուած է, թէ ծանուցումին նպատակը դաստիարակչական է եւ չի միտիր դեղաշինութեան ընկերութեան մը արտադրութիւնները տարածել: Լրագրողը ըսած է, թէ համաձայնութիւնը չեղեալ պիտի համարէ, եթէ ծանուցումը այլ նպատակ կը հետապնդէ:

«Իննաֆարմ» դեղաշինութեան ընկերութեան տնօրէնը լուրերու ոճով ծանուցումի մը մէջ կը գովէ «Նեմոֆիլիթ» դեղը, որ տակաւին փորձաքննական շրջանի մէջ է: Ան կ'ըսէ. «Հիւանդներ արագօրէն կը բարելաւուին եւ լաւ կը գգան ամիսներ կամ տարիներ շարունակել»:

Անցեալ Ապրիլին «Իննաֆարմ» ընկերութիւնը սնանկանալու սեմին էր, երբ դիմեց դատական ատենին մը պաշտպանութեան: Ամերիկայի Ոստիկներ Է Դեղերու վարչութիւնը նախապէս այս ընկերութեան հրահանգած էր դադարեցնել վերոյիշեալ դեղին փորձարկութիւնը մարդոց վրայ, որովհետեւ ուսումնասիրութիւնը մը ցոյց տուած էր, թէ անիկա որսի շունը թունահարած էր:

(ՅԱՊԱՒՈՒԱՄ)

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԼՐԱԳՐՈՂԻ ՄԸ ՍՈՒՏԵՐՆ ՈՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

ՃԵՅԱՐԸ ՊԼԵՐ «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ» ԹԵՐԹԻՆ ԽՈՍՍԱՄԱԽՑ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՐ: ՍԱԿԱՅ ԱՆ ԳԱՅՁԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՆ ՍԵՂՈՅՑ, ԵՐԻ Ի ՅԱՅՏ ԵԿԱՒ, ԹԵ ԾԻՆՈՒ ԶՕԴՈՒԱՅՆԵՐ ԸՐԱՊԱՐԱԿԱՅ Է: «ՊԻ. ՊԻ. ՍԻ.» ԵՒ «ՆԻՈՒԶՈՒԹԷ» ԿԸ ՄԱՆՐԱՄԱՍԵՆ.

Մեծապէս յարգուած «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ» թերթի թղթակից ձէյալը Պլէր այլ թերթերէ նիւթեր կը գողնար, բանագողութիւն կ'ընէր եւ մարդոց խօսքեր կը վերագրէր, ինչպէս կը խոստովանէր իր թերթին պատասխանատուները:

Ներքին հետաքննութենէ մը ի յայտ եկած է, թէ անցեալ Հոկտեմբերէն Մայիսի միջեւ ձէյալը Պլէրի գրած 73 յօդուածներէն աւելուած 36ը կասկածելի են:

Լուրջ խարտուումներ նկատուած են նաեւ վերջին չորս տարիներուն «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ»-ի համար անոր գրած աւելի քան 600 յօդուածներուն պարագայական ստուգումներուն ժամանակ:

«Լայնածաւալ գեղծումներն ու բանագողութիւնները վատահոգութեան ահաւոր խախտում մըն են եւ անկում մը կ'արձանագրեն օրաթերթին 152 տարուան պատմութեան մէջ», կը գրէ «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ»:

Օրաթերթը ներողութիւն կը խնդրէ իր ընթերցողներէն եւ մանրամասնօրէն կը գրէ այն յօդուածներուն մասին, որոնք կը պարունակեն սխալ տեղեկութիւններ, կեղծ մէջբերումներ եւ այլ հրատարակութիւններէ առնուած նախադասութիւններ:

«Վերջին ամիսներուն խաբէութեան յանդուրանութիւնը կ'աւելնար ամէն շաբաթ, ինչ որ մտածել կու տար, թէ խանգարումներէ տառապող երիտասարդ մը կը գտնուէր իր սպարէզը խորտակելու ճամբուն վրայ», կը գրէ թերթը:

Թերթը կը թուէ այն պատճառները, որոնք առիթ չեն տուած, որ աւելի կանուխ նկատուի գեղծարարութիւնը: Պատճառներէն մէկը «պատասխանատու խմբագիրներու միջեւ հաղորդակցութեան պակասն է: Այլ պատճառ մըն է Պլէրի յօդուածներուն առթած սակաւաթիւ դժգոհութիւնները, նաեւ՝ անոր դիւանագիտութիւնն ու իր խաբէութիւնները թաքցնելու ճարպիկութիւնը»:

Հետաքննութիւնը սկսած է Ապրիլի վերջերս, երբ Թեքսասի մէջ օրաթերթ մը մատնանշած է նմանութիւններ՝ իր հրատարակած մէկ յօդուածին եւ Պլէրի մէկ գրութեան միջեւ: Յօդուածը կը վերաբերէր մօր մը, որ լուր կը սպասէր ամերիկեան բանակին մէջ ծառայող եւ իրաքի մէջ կորսուած իր պակէն:

Այս դէպքէն անմիջապէս ետք կատարուած հետաքննութիւններէ ի յայտ եկած է, թէ Պլէր կը հաւաքէր Միացեալ Նահանգներու տարածքին լոյս տեսնող յօդուածներ, եւ գրեթէ դուրս չէ ելած ՆԻՒ ԵՆՈՐԵՆ:

Անցեալ Հոկտեմբերին լոյս տեսած յօդուածի մը մէջ Պլէր կեղծ մանրամասնութիւններ տուած է ոստիկանութեան կողմէ հարցաքննուած մարդու մը մասին, որուն շուրջ կասկածներ կային, թէ Ուաշինգթոնի մարդորան էր:

Անցեալ Մարտին ան յօդուած մը գրած է ամերիկացի զինուոր ձեռնարկ Լինչի ազգականներուն մասին, առանց այցելելու անոնց:

Ապրիլին ան նկարագրած է տեսարան մը Մեքսիկոյի Մոնթրէալ հիւանդանոցին մէջ, ուր գինուորներ կը տառապէին ծանր վէրքերէ: Գրագրական այս պատմութիւնը ամբողջութեամբ շինծու էր:

«Պլէր բռնաբարած է լրագրութեան գլխաւոր օրէնքներէն մէկը, որ պարզապէս ճշմարտութիւնն է», կը գրէ «ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ»:

Պլէրի գրութիւններուն հետաքննութիւնը կը շարունակուի: Քննութեան պիտի ենթարկուին մասնաւորաբար անցեալ Հոկտեմբերէն առաջ գրած անոր յօդուածները:

Այս յայտնութեան քննի մը օր առաջ երիտասարդ այլ լրագրող մը Սթիֆըն Կլաս, որ նոյն ձեւով խայտառակուած էր, հրատարակած էր երեւակայական վէպ մը, որ կը պատմէր, թէ ինչպէս լրագրող մը կը սկսի տեղեկութիւններ հնարել:

Սթիֆըն Կլասի աստղը հետգնտէ կը փայլէր «ՏԵ ՆԻՒ Ռիփապլիք» թերթին մէջ, որ քաղաքական գիտութիւն թերթ մըն է Ուաշինգթոնի մէջ, երբ անոր պատասխանատուները զայն վտարեցին 1998ին:

Ի յայտ եկած էր, թէ նախորդ 2 տարիներուն Կլասի գրած բազմաթիւ յօդուածները շինծու տեղեկութիւններ եւ կեղծ մէջբերումներ կը բովանդակէին:

Կլաս հետազային ըսած էր, թէ գեղծարարութեան դիմած էր հուշակա պահանջներ մարմալէն մղուած:

Անոր երեւակայական վէպը կը կոչուի «ՏԵ Ֆայրիլիսթ» (առակարանը): Հեղինակի իր խօսքին մէջ Կլաս կը գրէ, թէ

Անցեալ Հոկտեմբերին Մայիսի միջեւ ձէյալը Պլէրի գրած 73 յօդուածներն առնուած 36ը կասկածելի են:

ներշնչուած է իր «Կեանքին մէջ պատահած որոշ իրադարձութիւններէ»:

«Այս գիրքը երեւակայական է, շինծու բան մը, եւ այս անգամ կը խոստովանիմ», կը գրէ ան:

«ՏԵ ՆԻՒ ԵՆՈՐԵ ԹԱՅԱՋ» թերթը ամբողջ չորս էջեր յատկացուցած է 27 տարեկան ափրիկեցի ամերիկացի լրագրող ձէյալը Պլէրի՝ իր ընթերցողներուն ուշադրութեան յանձնելու համար անոր գեղծումներուն պատմութիւնը:

Թերթին մէջ 3 խմբագիրներ եւ երկու ուսումնասիրողներ ներկայացուցած են 2002ի Հոկտեմբերէն 2003ի Ապրիլի միջեւ լոյս տեսած Պլէրի շինծու գրութիւններէն օրինակներ: Սակայն անոնք չեն բացատրեր, թէ ինչպէս որոշ խանգարումներ տառապող երիտասարդ լրագրող մը, որ իր ասպարէզին կարճ տեւողութեան բազմաթիւ հարցեր յարուցած է, կարողացած է այսքան երկար դիմանալ:

Պատրաստեց՝ Լ. ԿԻՐՈՅԱՆ-ՄՐԱՊԵԱՆ

«ԱԶԳԱԿ»-Ի ՀԵՌՈՒՑԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԳԱԿ»-ի ճեղք կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն. 258526, 260115 եւ 241274:

ԱՐԴԵՕՔ ԱՅՍՕՐ ՈՒՆԵՂՆՔ...

Շարունակուած՝ 6րդ էջէն

տարածական անքակտելի մաս: Այս գոյգը յիրաւի նախակալի գործ պէտք է ստեղծէր:

Ստեղծեցին, բայց առաջացան բողոքներ: Ովքեր էին ճիշդ՝ բողոքողները, թէ՛ հեղինակները: Ի հարկէ բողոքողները, որովհետեւ քանդակագործի խիստ ընդգծուած անհատական վերաբերմունքը դէպի յորինողի կերպարը, չէր կարող դիմանալ հասարակութեան դատին: Ի հարկէ այստեղ իր բացասական դերն ունէր նաեւ ձուլման որակը, մի բան, որը մեր արուեստի ամենախոցելի տեղն է: Բողոքողները քանդակը պէտք է ենթարկուէր հեղինակային մշակման: Դրա անհրաժեշտութիւնը կայ, որովհետեւ քանդակագործին խանգարել է հէնց ժամանակի սղութիւնը: Քանդակագործը շտապել է, եւ ինչ որ տեղ իր ճշմարտութեան նկատմամբ վստահութիւնը հնարաւորութիւն չի տուել նրան ըստ հարկի գնահատելու ստեղծագործական կրթութիւնը հարկաւոր չափն ու կշռոյթը, որի համար ժամանակ էր պէտք: Բայց որտեղից ժամանակ գտնէր քանդակագործը, երբ արդէն կորցրել էր սեփական բնական կայունութիւնը: Քաղաքային քանդակը երբեք պէտք չէ թողնել պատուիրատուի ընդունմանը կամ չընդունմանը: Ցանձախումբ-

ը պէտք է պարբերաբար ներկայ լինի քանդակի ստեղծման աշխատանքին: Ընդունուած մի արտայայտութիւն կայ՝ «հեղինակային կուրուսիւն»: Սա շատ ծանօթ է յատկապէս արհեստավարժներին, որոնց համար կարեւոր է «երկրորդ աչքի» գնահատականը:

Ինչպէս կարելի է ակնկալել ցանկալին, երբ քաղաքը ամբողջութեամբ վերածնունդի մի մեծ շրջան է ապրում: Ցանկանք ենք լսում՝ այս քանդակը նախատեսուած է այսինչ տեղի համար: Եւ յանկարծ քանդակը տեղադրուած է մի այլ տեղ: Քանդակագործը պէտք է նախապէս իմանայ դրուելիք քանդակի տեղը, ուսումնասիրի համապատասխան միջավայրը, նրա տարածական առանձնայատկութիւնները: Ի վերջոյ քանդակը որպէս այդպիսին իր ճշմարտ գոյութեան կերպը պէտք է հաստատի որոշակի միջավայրում:

Իմ մեծ ցանկութիւնն է, որ մեր քաղաքի պուրակներում ու փողոցներում իրենց տեղը գտնեն նաեւ Գետիկ Բաղդասարեանի, Սամուէլ Ղազարեանի, Գրիգոր Բաղդասարեանի, Լեւոն Վարդանանի, Գագիկ Ղազարեանի, Գագիկ Ստեփանեանի, Գարեմար աննշան պատուագիւնի յոյս անգամ չունէր: Նորից այս հոգեբանական գործունէւ կը ցանկանային նշել մի կարեւոր հանգամանք եւս՝ մասնագիտական յանձնարարի բացակայութիւնը: Քաղաքային քանդակը երբեք պէտք չէ թողնել պատուիրատուի ընդունմանը կամ չընդունմանը: Ցանձախումբ-

աշխարհի շատ քանդակագործներ յոյսով սպասում են Հայաստանում քարտէսային միջազգային կենտրոնի ստեղծմանը: Ցարգանք մատուցենք նրանց, ովքեր այս հողի վրայ իրենց ճշմարտութեան քարն են դնում: Իսկ այն հետադարձական հար-

ցին, թէ երբ պէտք է «կանգնեն» մեր քանդակները, ուղղակի կը պատասխանեմ, երբ իր ողջ հզօրութեամբ յառնի մեր պետականութեան շէնքը:

«Հայ Արուեստ»
1. 3 - 2003)

ՓԵՆԹԱԿՈՆԻ ԲԱԶԵՆԵՐԸ...

Շարունակուած՝ 5րդ էջէն

ունի քաղաքական կեանքին մէջ գերազանց արդարութիւնը եւ բարոյականութիւնը պատեհապաշտութեանն, ու կողմնորոշուել այնպէս մը, որ շարք դարձնուի մուտք ու ամպոտ, սեւ ու արիւնտ, այլ հանդիսանայ ժողովուրդներու համբարախոսութեան, Երրորդ աշխարհի երկիրներու ժողովուրդներու կենսամակարդակի բարելաման եւ հանդուրժողականութեան ժամանակաշրջան:

Պատմական ոչ մէկ դարաշրջանի մը ընթացքին մարդկութիւնը օտուած էր համաշխարհային բազմակողմանի զարգացման այստեղ յանդիմանումով: Գոյնը Լուսնի շաղկապեանի, Սամուէլ Ղազարեանի, Գրիգոր Բաղդասարեանի, Լեւոն Վարդանանի, Գագիկ Ղազարեանի, Գարեմար աննշան պատուագիւնի յոյս անգամ չունէր: Նորից այս հոգեբանական գործունէւ կը ցանկանային նշել մի կարեւոր հանգամանք եւս՝ մասնագիտական յանձնարարի բացակայութիւնը: Քաղաքային քանդակը երբեք պէտք չէ թողնել պատուիրատուի ընդունմանը կամ չընդունմանը: Ցանձախումբ-

Ահա թէ ինչու, հակառակ բազմաթիւ դժուարութիւններու, միջազգային զանազան կազմակերպութիւններու եւ ճարտարարուեստականացած երկիրներու ամէնէն հարազատ մարտահրաւէրը, մեր կարծիքով, պէտք է ըլլայ այն, որ ժամանակաւոր տնտեսական նեղմիտ շահերը գերազանցուի փոխարէն, նախապատուութիւն տան քաղաքական արդարութեան եւ ժողովուրդներու անժամանցելի իրաւունքներուն ձեռքբերման, որպէսզի ապագային աշխարհի տարբեր շրջաններ զինուորական միջամտութիւններու թափարբեմբերու չվերածուին, այլ դառնան մշակութիւններու եւ քաղաքակրթութիւններու հանդիպման վայրեր:

«ԱԶԳԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազգակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ ծանուցումներու բաժանումը հասցնեն հրատարակման բուկալանէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՁԵՒ ԵՐԿՈՒՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:00: ՄԱՀԱԶԳՆԵՐԸ բացառութիւն է: Մահագրկընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր, այնքան ատեն որ զայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

☆ Ի՞նչ կ'ըսեն ԱՍՏՂԵՐԸ ☆

- ☆ **ԽՈՅ** (21 Մարտէն 20 Ապրիլ) Շուտով մի խանգարումից հարցով մը, որովհետեւ նոյնքան շուտ կրնաք յուսահատիլ: Ուրեմն եղէք իրատես ու իրապաշտ, որպէսզի հագնուի մեզ:
- ☆ **ՅՈՒՆ** (21 Ապրիլէն 21 Մայիս) Ժամադրութեան մը ընթացքին պիտի գգաք, թէ ունիք սքանչելի տրամադրութիւն, եւ պիտի տպաւորէք ձեր խօսակցը: Անոնք ձեզ շուտով պիտի չմոռնան: Օրը յաջող է:
- ☆ **ԵՐԿՈՒՅԵԱՆ** (22 Մայիսէն 21 Յունիս) Մեծ հանոյք պիտի պատճառէք ձեզի մօտիկ անձի մը՝ անոր ընծայելով շատ գեղեցիկ նուէր մը: Օրը պիտի անցնի ըստ ձեր փափաքի: Օգնեցէք տկարներուն:
- ☆ **ԽԵՑՑԻՆ** (22 Յունիսէն 23 Յուլիս) Մեկը ձեզի խոստում մը կատարած է, իրագործած է իր խոստումը, իսկ դուք շատ ազգուած էք այս կացութեան: Օրինակ առէք եւ ձեր կարգին միշտ յարգեցէք ձեր խոստումը:
- ☆ **ԱՌԻՒԾ** (24 Յուլիսէն 23 Օգոստոս) Ատենէ մը ի վեր սննդականոցի մը կը հետեւիք, իսկ հիմա թուլցուցած էք ձեր կանոնը իրագործելու կերպը: Ուրեմն պիտի վերադառնաք հոն, ուր որ էիք:
- ☆ **ԿՈՅ** (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր) Ամիսը պիտի աւարտէ լաւագոյն տրամադրութեամբ: Ձեր լաւատեսութիւնը պիտի վարակէ ձեր շրջապատը: Օրը ունի հանելի եւ օգտաշատ անակընկալներ: Լաւատես եղէք:
- ☆ **ՇԻՒՔ** (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր) Ձեր պաշտօնակիցներէն ոմանք արձակուրդի մէջ են, եւ դուք ստիպուած պիտի աշխատիք անոնց փոխարէն: Այս աշխատանքը պիտի թրծէ ձեզ ձեր ասպարէզին մէջ:
- ☆ **ԱՐԻՃ** (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր) Սիրոյ մարգը պիտի հետաքրքրէ ձեզ ու այդ մասին պիտի խորհիք: Իսկ եթէ ձեր սիրոյ առարկան շատ հեռու վայր մը կ'ապրի, այդ մասին շատ մի մտածէք: Չափաբեկ ձեր մօտ՝ առանց ժամանակ կորսնցնելու:
- ☆ **ՆՆՆՆՆՆՆՆ** (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր) Ամիսը պիտի աւարտէ լաւ տրամադրութեամբ եւ նոյնքան լաւատեսութեամբ պիտի դիմաւորէք գալիք ամիսը: Ձեր լաւատեսութեամբ պիտի վարակէք ձեր ընտանիքը:
- ☆ **ԱՅԾԵՂԻՒՐ** (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար) Պիտի չկարենաք ներել անձի մը ստախոսութիւնը, որ քսած է ձեր դիմաց, եթէ նոյնիսկ ան եղած է լաւ նկատակի մը համար: Ստախոսութիւնը մեղք է, յանցանք: Մի քաջալերէք ստախոսները:
- ☆ **ՇՈՎԱՆՆՆՆՆ** (21 Յունուարէն 19 Փետրուար) Ջանցեցէք աւելի լաւ ճանչնալ ձեր պաշտօնակիցները եւ ապա գանձեք նկատեցէք ձեր բարեկամները: Մի մոռնաք իմաստուն խօսքը, որ կ'ըսէ. «Յոյս տուր ընկերդ, ըսեմ, թէ ոչ էս»:
- ☆ **ՁՈՒԿ** (20 Փետրուարէն 20 Մարտ) Բազմաթիւ լուրեր պիտի ստանաք այսօր, եւ անոնցմէ մէկը ձեզ շատ պիտի զարմացնէ: Գիմաղղեցէք այս փորձութեան, տոկացէք, բայց ոչ՝ երկար ստեն:

ՕՐԱՏԵՏՐ

ՓԱՌԱՍՕՐ / ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍ / ԶՐՈՍԱԵՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ՝ ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍ

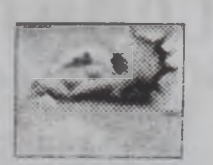
Յուցադրուած գործերէն օրինակներ

Լիբանանի մէջ տարբեր երկիրներու մշակութային հաստատութիւններու անցնող ամիսներու իրենց աշխուժ գործունէութեան ծիրէն ներս կազմակերպեցին մեծ թիւով մշակութային եւ գեղարուեստական նախաձեռնութիւններ, ինչպէս՝ ցուցահանդէսներ, նուագահանդէսներ, գրագէտներու հետ հանդիպումներ եւ շարժապատկերի շաբաթներ: Անոնց գործունէութեան եղանակի աւարտին եւ ամրան արձակուրդի սեմին Լիբանանի մէջ Ռուսական Մշակութային կեդրոնը այս օրերուն կը կազմակերպէ գեղանկարչական ցուցահանդէս մը, որուն ընթացքին իրենց գործերը հանրութեան կը ներկայացնեն մշակութային կեդրոնին մէջ նկարչական

քայլերն են, որոնք կը մատուցուին այս ցուցահանդէսով, որ կ'ընդգրկէ շուրջ երեսուն պատուաներ: Իրաներկով, ջրաներկով եւ ածխամատիտով աշխատուած այս գեղանկարները նշանակալի կը կրեն զասկանալիութեան դրոշմը, սակայն անոնց մէջ կան նաեւ տպաւորապաշտ եւ խորհրդապաշտ ոճի հետեւող քանի մը պատուաներ, որոնք

հետաքրքրական այսպանութիւն կը հաղորդեն ցուցահանդէսին ընդհանուր պատկերին: Ը ն դ հ ա ն ի ա պ է ս բնական կարներէ, գիւղանկարներէ եւ լիբանանական կեանքի բնորոշ արտայայտութիւններու պատկերներու միջոցով գեղանկարչական այս ցուցահանդէսը կը շարունակուի մինչեւ Երեքշաբթի, 1 Յուլիս: Հոն կարելի է այցելել առաւօտեան ժամը 10:00էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00:

ՕՐԵՆԵՈՅԹ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 30 ՅՈՒՆԻՍ 2003
ՊԵՅՐՈՒԹ ԱՐԵՒՈՏ
ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆ ԳԵՐԵԿ՝ 30°C
ԳԻՇԵՐ՝ 23°C
ԽՈՆԱՌՈՒԹԻՒՆ՝ 73%

ԱՅՍՕՐ

- Երաժշտական երեկոյ՝ «Հարմոնի տիւ սուար», Գիւլի «Վարիթեթ Գլախի», ժամը 18:30ին, Ֆրանսական Մշակութային կեդրոնի մէջ:
- Նկարչական ցուցահանդէս՝ Սեդա Մանուկեանի գործերը, «Եմակոս» ցուցասրահ, մինչեւ 6 Յուլիս:
- Փառասուն «Իրաքի յիշողութիւնը՝ պատերազմէն առաջ եւ ետք» ԵՄԻՆՍՄԻՍԻՍԻՍ ցուցասրահի մէջ, մինչեւ 30 Յունիս:
- Նկարչական ցուցահանդէս՝ Ռուս Բիֆայիի գործերը, «Ժամին Ռուսիայ» ցուցասրահ, մինչեւ 10 Յուլիս:
- Նկարչական ցուցահանդէս՝ Մարսելլո Կարգիլիի գործերը, «Ռոշեն» ցուցասրահ, մինչեւ 15 Յուլիս:
- Նկարչական ցուցահանդէս՝ «Փորթրէ տը միւլ-գիսիէն տը ճէգ», Կրեթա Նոֆալի գործերը, «Կեօթե» հիմնարկ, մինչեւ 2 Յուլիս:

ԱԶԳԱԿ 50 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ 30 Յունիս 1953

ՀԱՅԱՆՈՒՆ ՓՈՂՈՑ ՄԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄէՋ

Վ. Սայրասուր հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ Վիեննայի հայերուն մէջ փողոցին մասին՝ «Աւետիք Շէրասէ» (Աւետիք փողոց): «Վիեննայի հայ գաղութին պատմութիւնը գրելու առիթով շատ գարմացայ, երբ Աւետիքը պետական դիւանի քարտուղարութիւնը յիշեալ «Աւետիք» Կասէի մասին հետեւեալ ծանօթագրութիւնը հաղորդեց ինձ: Աւետիք Կասէ փողոցը մինչեւ 1894 թուականը Այգեկյան Շիրասէ կը կոչուէր: Տոբը. Ստեփան Աւետիք անուն հայ բժիշկ մը, բարեգործ անձ եւ բարեբարը իր քաղցիկներուն, այս փողոցը բնակած ըլլալով յիշեալ Այգեկյան Շիրասէ փողոցեացի Աւետիք Շիրասէի Գալով հայ բժիշկին, ան ծնած է 1804ին եւ մեռած՝ 1884ին: «Թե՛ ուրախալի, թէ. պատուաբեր է հայութեան համար, որ մեր ազգակիցներէն մեկուն անունը այսպէս անկորուստ, անկորնչելի կը մնայ, մինչեւ երբեք անկորնչելի երբեք քառորդ դարի վերջին ծնած է արդէն: Նկատելով, որ այսպիսի անձնաւորութեան մը մանրամասն կենսագրութիւնը գրելը յարգանքի տուրք մըն է անոր յիշատակին հանդէպ, նորանոր պրպտումներու տաժանքը արհամարհելով՝ այդ գործը իրականացնելու եւ ներկայացնելու կը խոստանամ»:

ԱՅՍՕՐ՝ 30 ՅՈՒՆԻՍԻՆ

- 1862- Չեյնոնի առաջին ապստամբութիւնը:
- 1890- Երզրումի առաջին կոտորածը:

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 5474 Պատրաստեց՝ Տ.Ս. ԱՐԱՋԱՐԵԱՆ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

ՇՈՒԾՈՒՄԱԿԱՆ	ՈՒՂԱՄԱՅԵԱՑ
1. Դանդաղաշարժ, ծանրաբայլ:	1. Վրան միս ջարդելու տախտակ - Քայլաչափ:
2. Քներդ - Գալիք, հանդերձան:	2. Հայաստանի լեռներէն - Մեծ քաղաք:
3. Շղարշ - «Նահապետ» գրչանունին տէրը:	3. Սաստիկ ցեխ - Թուշ - Կանացի կոշիկան բառ:
4. Լծոսկր - Հեղոյս (հակ.):	4. Նոյն գիրերը - Սեւ ու կարծր փայտ:
5. Ծարստ՝ ժապաւէն - Կրկնուած տառեր - Ուսքի ձեւ:	5. Ձի - Ինտոնեզիոյ կղզիներէն:
6. Ինք - Եւրոպական երկիր:	6. Գետնաստղ - Տեղեակ:
7. Մուրացանի փայլակներէն՝ «... Ագուլը»:	7. Չար, անզգամ - Հայոց դպրութեան աստուածը:
8. Կեղծ, խաբէական:	8. Դազաղ - Ծոթոր, կաթալախոտ:
9. Ածականկերտ մասնիկ - Գարշելի - Յուցական ածական:	9. Վաւաշոտ - Գրարար ո՛ւր:
10. Ջերմ - Գրարար՝ եղիր - Շարունակ:	10. Իգական անուն - Խոնար:
11. Իգական անուն - Գէր, պարարտ:	11. Երկբարբառ մը - Ողորմիր - Մասնիկ:

ԹԻՒ 5473

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

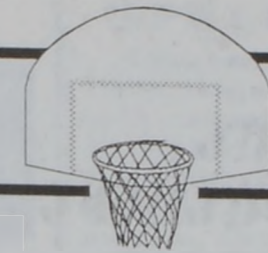
ԼՈՒԾՈՒՄԸ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Ն	Ո	Ր	Ի	Մ	Ա	Ս	Ք	Հ	Ա	Ջ
2	Պ	Տ	Ե	Ր	Կ	Օ	Ր	Ա	Ք		
3	Ա	Ն	Մ	Ա	Ն	Ե	Լ	Ի	Ջ		
4	Տ	Ա	Ս	Ս	Ս	Ս	Ս	Ս	Ս		
5	Կ	Ա	Ս	Ս	Ս	Ս	Ի	Ս	Ա		
6	Հ	Ջ	Ա	Ղ	Տ	Ս	Մ	Ա	Ր		
7	Ա	Կ	Ա	Ս	Ի	Ր	Ք	Ա	Ղ	Ա	
8	Ճ	Ո	Լ	Ո	Կ	Ա	Ս	Ս	Ս		
9	Ե	Ի	Ի	Գ	Ա	Ս	Ս	Ս			
10	Լ	Ա	Ս	Ս	Ս	Ս	Ս	Ս	Ր	Ք	
11	Ի	Ք	Ա	Ս	Ի	Ր	Ի	Ի			

Մ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն

ԱՇԽԱՐՀ

ԹԵՆԻՍ. ՈՒԻՄՊԵՐՏԵՆ

ՖՈՒՏԻԼԼ 1

ՌԱԼՖ ՇՈՒՄԱԽԵՐ՝ ԱՌԱՋԻՆ

Ռաֆ Շումախեր՝ իր շահած բաժակով

Յորմիլա 1ի 2003ի աշխարհի ախտանշաններին 9րդ կրան փրին, որ տեղի ունեցավ երկու Եվրոպայի Նիւրնբերգի (Գերմանիա) վազբողիին վրայ, եղաւ բաւական ճետաքրքրական, այն իմաստով, որ Ուիլիմսի երկու վարորդներուն առաջին երկու դիրքերը գրաւելը պատճառ դարձաւ, որ խումբերու ընդհանուր դասաւորումը աւելի եւս սրի Ֆեռարիի եւ Ուիլիմսի միջեւ: Այս տուպէին շնորհիւ Ուիլիմս զրաւեց 2րդ դիրքը, 11 կէտով ետ մնալով Ֆեռարիին, իսկ 6 կէտով գերազանցելով Մաքլարընը:

Երկուսն կրան փրին աստղը հանդիսացաւ գերմանացի Ռաֆ Շումախըրը, որ եղանակի իր առաջին յաղթանակը արձանագրեց, արձանագրելով 1 ժամ 34 վայրկեան եւ 43 երկվայրկեան արդիւնք մը:

Շաբաթ օրուան փոխփոզիչները մրցումներուն Ռաֆի, որ զրաւեց երրորդ դիրքը, իր վերջին յաղթանակը արձանագրեց, շահելով անցեալ տարուան Մալեբոյ կրան փրին: Ռաֆի, որ այսօր՝ Երկուշաբթի պիտի տոնէ իր ծննդեան 28րդ տարեդարձը, այսպիսով իր լաւագոյն նուէրը ստացաւ օր մը առաջ:

Անոր խմբակից ջորմապիտիք ինուան Փապլո Մոնթոյա զրաւեց 2րդ դիրքը, մինչ փոփոխուան քարձրացող երրորդ վարորդը հանդիսացաւ Ֆեռարիի պրազիլցի աստղը Ռուպէն Պարիքելլո: Անոր խմբակիցը Միքայէլ Երուսիմալը հանդիսացաւ հինգերորդ, հակառակ անոր որ փոլ փոզիչներ մրցումներուն զրաւեց 2րդ դիրքը՝ Մաքլարընի ֆինլանդացի վարորդ Գիմի Ռայթոնընի ետին:

Ռայթոնըն, որ կը փորձէր եղանակի իր երկրորդ յաղթանակը արձանագրել, մեծ հարուած մը ստացաւ, երբ 60 կէտոց մրցումին 25րդ կէտին, անոր ինքնաշարժին շարժակը անակնկալ խանգարում մը ունեցաւ:

Ռայթոնընի խմբակից բրիտանացի Տէյվիտ Բուլթրոս, աւարտէն երեք կէտ առաջ չկրցաւ գազել իր ինքնաշարժը մը մրցումը կիսատ ձգեց:

Վարորդներու ընդհանուր դասաւորման մէջ, Շումախըն առաջինն էր իր առաւելու ռէնի Ռայթոնընի վրայ, նկատի ունենալով որ հինգերորդ դիրքը գրաւելով, ան յաղողեցաւ յաւելու չորս կէտեր ալ ապահովել: Եղանակի 10րդ կրան փրին տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ կիրակի, 6 Յուլիսին, Մանյի-Բուրի մէջ (Ֆրանսա):

Մտորե՛ երկուսն կրան փրին արդիւնքները.

- 1.- Ռաֆ Շումախըր (Գերմանիա) Ուիլիմս
- 2.- Խուան Փապլո Մոնթոյա (Գոլոմպիա) Ուիլիմս
- 3.- Ռուպէն Պարիքելլո (Պրագիլ) Ֆեռարի
- 4.- Ֆեռարի Պարիքելլո (Պրագիլ) Ռընո
- 5.- Միքայէլ Երուսիմալը (Գերմանիա) Ֆեռարի
- 6.- Մարք Ուեյլըր (Աւստրալիա) Ժակուար
- 7.- Ենսըն Պարքըն (Բրիտանիա) ՊԱՐ
- 8.- Նիք Զետֆէլտ (Գերմանիա) Սաուպըր

Մտորե՛ վարորդներուն ընդհանուր դասաւորումը.

1.- Միքայէլ Երուսիմալը (Գերմանիա)	45Տ
2.- Քիմի Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա)	51
3.- Ռաֆ Շումախըր (Գերմանիա)	43
4.- Խուան Փապլո Մոնթոյա (Գոլոմպիա)	39
5.- Ֆեռարի Պարիքելլո (Պրագիլ)	39
6.- Ռուպէն Պարիքելլո (Պրագիլ)	37
7.- Տէյվիտ Բուլթրոս (Բրիտանիա)	25
8.- Ենսըն Պարքըն (Իտալիա)	13
9.- Յիլմարիո Ֆիլիպիլլա (Իտալիա)	10
10.- Ենսըն Պարքըն (Բրիտանիա)	10

Մտորե՛ խումբերուն ընդհանուր դասաւորումը.

1.- Ֆեռարի	45Տ
2.- Ուիլիմս	82
3.- Մաքլարըն	76
4.- Ռընո	52
5.- ՊԱՐ	13
6.- Յորմալըն	11
7.- Սաուպըր	9
8.- Ժակուար	9
9.- Թոյոթա	4

Մտորե՛ շահած բաժակները.

1.- Միքայէլ Երուսիմալը (Գերմանիա)	58
2.- Քիմի Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա)	51
3.- Ռաֆ Շումախըր (Գերմանիա)	43
4.- Խուան Փապլո Մոնթոյա (Գոլոմպիա)	39
5.- Ֆեռարի Պարիքելլո (Պրագիլ)	39
6.- Ռուպէն Պարիքելլո (Պրագիլ)	37
7.- Տէյվիտ Բուլթրոս (Բրիտանիա)	25
8.- Ենսըն Պարքըն (Իտալիա)	13
9.- Յիլմարիո Ֆիլիպիլլա (Իտալիա)	10
10.- Ենսըն Պարքըն (Բրիտանիա)	10

Դաւիթ Նալպանտեան

(11րդ, Սերպիա) 6-4 եւ 6-4

Նենան Կաթար.

ՏՊԱՔ

Մաքս Միլոնի (Պիլիպին) - Ենսըն Պարքըն (Ֆրանսիա) - Ենսըն Պարքըն (Ֆրանսիա) - Ենսըն Պարքըն (Ֆրանսիա)

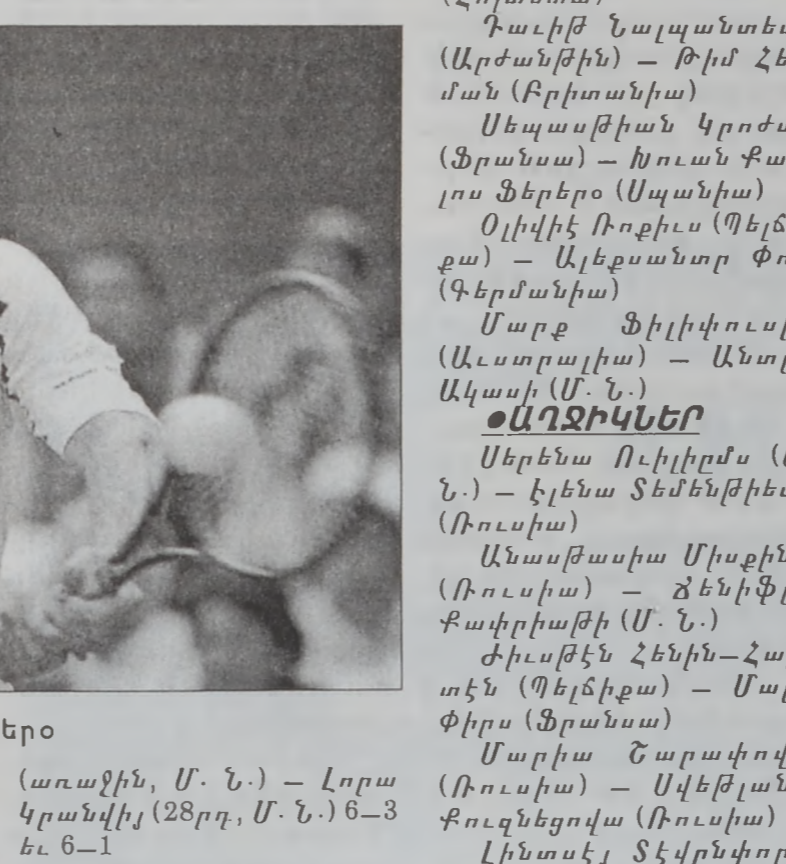
Փարատորը Սերպիայի (Սերպիա) - Ենսըն Պարքըն (Ֆրանսիա)

Ռոմէ Ֆեռարի (Ուիլիմս) - Ֆեռարի (Ուիլիմս) - Ֆեռարի (Ուիլիմս) - Ֆեռարի (Ուիլիմս)

Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա) - Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա) - Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա) - Ռայթոնըն (Ֆինլանդիա)

Մարք Ուեյլըր (Աւստրալիա) - Մարք Ուեյլըր (Աւստրալիա) - Մարք Ուեյլըր (Աւստրալիա) - Մարք Ուեյլըր (Աւստրալիա)

Սերպիա - Սերպիա - Սերպիա - Սերպիա

Ֆերեո

Ստորե՛ Գ. հանգրուանի Շաբաթ օրուան մրցումներուն արդիւնքները.

(առաջին, Մ. Ն.) - Լորա Կրանֆիլ (28րդ, Մ. Ն.) 6-3 եւ 6-1

Չիւսթին Զենին - Զար-Նար

ՏՊԱՔ

Ալեքսանտր Փոփ (Գերմանիա) - Երիկ Նոյվաք (11րդ, Չեխիա) 6-3, 6-4 եւ 7-6

Օլիվիէ Ռոքիւս (Պելճիքա) - Եարթո Նայմինըն (30րդ, Ֆինլանդիա) 7-6, 6-3 եւ 6-1

Մարք Ֆիլիպուսի (Աւստրալիա) - Ռատէք Սիթիանէք (35րդ, Չեխիա) 4-6, 7-6, 6-4 եւ 7-6

Անտրէ Ակասի (2րդ, Մ. Ն.) - Ենսըն Պարքըն (27րդ, Մարոք) 5-7, 6-4, 7-6 եւ 7-6

Սեպասթիան Կրոթան (13րդ, Ֆրանսիա) - Ուէյլի Մուտի (Հար. Ափրիկէ) 6-7, 6-2, 6-4 եւ 6-4

Խուան Գարչոս Ֆերերո (3րդ, Սպանիա) - Սարգիս Սարգսեան (ՀԱՅԱՍՏԱՆ) 6-4, 6-4, 2-6 եւ 6-4

Թիմ Զենման (10րդ, Բրիտանիա) - Ռոպի Սոտերլինկ (Շուէտ) 6-3, 6-1 եւ 6-4

Դաւիթ Նալպանտեան (6րդ, Արժանթին) - Քարոլ Բուլթրոս (Սլովակիա) 6-4, 5-7, 6-7, 6-4 եւ 6-2

ՊԱՐՏԱՆԵՐ

Էլենա Տեմեթիելա (15րդ, Ռուսիա) - Անիթա Քարիս (Հունգարիա) 6-3 եւ 6-1

Մարիա Շարափովա (Ռուսիա) - Ելենա Տոփիլ

տէն (3րդ, Պելճիքա) - Ալիսիա Մոլիքա (Աւստրալիա) 6-4 եւ 6-4

Չիւսթին Զենին - Զար-Նար (8րդ, Մ. Ն.) - Ալեքս Սոտերլինկ (Ճափոն) 6-4 եւ 6-4

Ստորե՛ 1-16րդ (Գ. հանգրուան) հանգրուանի մրցումներուն յայտագիրը, որոնք տեղի պիտի ունենան Գ. հանգրուանի մրցումներուն շրջանում.

Մարիա Շարափովա (Ռուսիա) - Ելենա Տոփիլ

Ուիլիմսի մրցաշարքի Գ. հանգրուանի մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցան անցեալ Շաբաթ օր, հայրենի մարզիկ Սարգիս Սարգսեան զուգարման մրցաշարքին, երբ 6-4, 6-4, 2-6 եւ 6-4 արդիւնքով պարտութիւն մը կրեց 3րդ հանգրուանի մրցումներուն Գ. հանգրուանի մրցումներուն:

Ռոյան Կարոսի տիտղոսին տիրացած Ֆերերո, հակառակ 3րդ դիրքը գրաւելուն, իր ասպարէզին մէջ առաջին անգամ ըլլալով է, որ կ'ապահովէ Գ. հանգրուանին տոմարը:

23 տարեկան սպանացին, որ 1-16րդ հանգրուանին (Գ. հանգրուան) պիտի ըլլայ 10րդ դասուած

ՅՐԱՆԱ ՏԻՐԱՅԱԻ ՅՈՒԹՊՈԼԻ ՄԻՋՑԱՄԱՔԱՄԱՍԱՍՅԻՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔԻ ԲԱԺԱԿԻՆ

Ֆուտբոլի միջամասնամասին մրցաշարքի աւարտականին, որ տեղի ունեցաւ երէկ «Սիտա Տը Ֆրանս»ի մէջ, հիւրընկալ երկիրը՝ Ֆրանսա կողմը կողով պարտութեան մատնելէ ետք Քամբըրլենը 1-0 արդիւնքով, տիրացաւ տիտղոսին: Մրցումին «որը» կողմը նշանակեց Թիերի Զանրի՝ յետ երկարաձգման (97րդ):

Իբրեւ յարգանք իրենց մահացած խմբակիցին՝ Մարք Վիլիմսի Ֆոնտի, Քամբըրլենի մարզիկները փոխեցին իրենց տարագը եւ ճերմակ տարագը՝ դաշտ ներկայացան, իրենց դաստակներուն կապած սեւ կապեր, իսկ Ֆրանսացիք՝ իրենց թեւերուն:

Նախքան մրցումը, 52 հազար ներկաները եւ ֆուտբոլի լիգայի մէջ վայրկեան յոտնկայ լուսթեամբ յարգեցին 28 տարեկան Ֆոնտի յիշատակը: Իսկ մրցումին աւարտէն ետք, Քամբըրլենի մարզիկները Ֆոնտի մեծ նկարը բարձրացուցանելու նպատակով իրենց մահացածները, իսկ Ֆրանսա, որ ստացաւ ՖիՖԱի Միջամասնամասնամասին բաժակի մրցաշարքին տիտղոսը, բաժակը միանաբար բարձրացնելու հրաւիրեց Քամբըրլենի խմբակները:

3րդ դիրքի մրցումին, Քոլմպիա 2-1 արդիւնքով պարտութիւն մը կրեց Թուրքիայէն Շաբաթ օր:

ՅՈՒԹՊՈԼԻ «ԻՆՏԵՐՆԱՅՈՒՆ» ՄՐՑԱՇԱՐՔ ԿՈՏԱՅՔԻ ԴՈՒՐՍ ՄՆԱՅ

«Ինտերնաչոն» մրցաշարքին Ա. հանգրուանի դարձի մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցան անցեալ շաբաթավերջին, Հայաստանի միակ ներկայացուցիչը՝ Կոտայք, թէեւ Երեւանի մէջ յաղողեցաւ 3-2 արդիւնքով պարտութեան մատնելով իր հիւրը՝ Պոնտի (Չեխիա), սակայն զուգարման մրցաշարքին, նկատի ունենալով, որ երթին չեխական խումբը իր դաշտին վրայ 1-0 արդիւնքով յաղթանակ մը արձանագրած էր: Պոնտի անցաւ Բ. հանգրուան, օգտուելով օտար դաշտի վրայ կող նշանակելու առաւելութեան:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Ան յայտնեց, որ Որոտանի կայանը արտադրած է նախկին 30 առ հարիւր աւելի ելեկտրականութիւն:

Ն. Գրիգորեան նշեց, որ ըստ օրէնքի, որեւէ արտոնագրուած կազմակերպութիւն, առնուազն վեց ամիս շարունակ նոյն սակագինը պահելէ ետք, իրաւունք ունի յանձնախումբին ներկայացնելու գինի բարձրացման մասին իր դիմումը: Իսկ մինչ այդ, ան պարտաւոր է հանրութիւնը մամուլով տեղեակ պահել: Յանձնախումբը, իր կարգին, 60 օրուան ընթացքին կը պատասխանէ, որմէ ետք նոր սակագինի հաստատման պարագային, որոշումը ի գործ կը դառնայ մէկ ամիս ետք: Յանձնախումբին նիստերը պիտի ըլլան բաց եւ հրապարակային:

Ն. Գրիգորեան անհաւանական չգտաւ, որ կազմ եւ ելեկտրականութեան գինին բարձրացումը ազդէ նաեւ ջուրի սակագինին վրայ, եւ հաստատեց, որ այս տարի ելեկտրականութեան սակի բարձրացում պիտի չարձանագրուի, բայց հաւանական նկատեց կազմի սակի բարձրացումը:

Ելեկտրականութեան գինը 1998էն ի վեր անփոփոխ է, իսկ կազմը՝ 1997էն. բայց աճած է տարագրամի փոխարժէքը:

Հայաստանի մէջ ելեկտրականութիւն արտադրող հիմնական հինգ կայաններէն ամենաառաջնը Երեւանի մէջ կը գտնուի Որոտանի կայանէն, ապա՝ Սեւան-Հրազդանէն, Մեծամորի կորիզային կայանէն, որոնց արտադրած ջրի բաւարարելու շուկայի ներքին պահանջը: Ասոնց կը միանայ ամենասուղ ռեժիմով արտադրող Հրազդանի կայանը եւ միայն այս վերջինի արտադրութիւնն է, որ կ'արտածուի:

Հայաստանի տարեկան սպառումը ժամական 4.5 միլիարդ քիլովատէժ է, իսկ կ'արտադրէ մօտաւորապէս 5.5 միլիարդ: Ելեկտրականութիւնը կ'արտածուի միայն վրաստան՝ Օգոստոսին Ապրիլի:

